

Lagrådsremiss

Utnämning av ordinarie domare

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 25 februari 2010

Tobias Billström

Helena Swenzén
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås en lag om utnämning av ordinarie domare. Förslaget utgör en del av regeringens behandling av Grundlagsutredningens betänkande *En reformerad grundlag* (SOU 2008:125) och syftar till att markera betydelsen av domstolarnas och domarnas oberoende ställning.

I lagrådsremissen föreslås att alla anställningar som ordinarie domare ska kunna sökas av dem som är intresserade. Förslaget innebär att det s.k. kallelseförfarandet för de högsta domaranställningarna avskaffas. Vidare föreslås att alla ärenden om anställning av ordinarie domare ska beredas i en fristående statlig nämnd (Domarnämnden).

Domarnämnden föreslås bestå av nio ledamöter. Fem ledamöter ska vara eller ha varit ordinarie domare. Två ledamöter ska vara jurister verksamma utanför domstolsväsendet, varav en ska vara advokat. Två ledamöter ska representera allmänheten. Riksdagen ska välja allmänhetens representanter och regeringen ska förordna övriga ledamöter.

Nämnden ska lämna motiverade kandidatförslag till regeringen. Vidare ska nämnden bedriva ett aktivt och långsiktigt arbete för att tillgodose rekryteringsbehovet av ordinarie domare. Regeringen ska inte vara bunden av nämndens kandidatförslag. Innan regeringen utnämner någon som inte har föreslagits av nämnden, ska nämnden få tillfälle att yttra sig över honom eller henne.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	5
2	Lagtext.....	7
2.1	Förslag till lag om utnämning av ordinarie domare	7
2.2	Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken	9
2.3	Förslag till lag om ändring i varumärkeslagen (1960:644).....	12
2.4	Förslag till lag om ändring i brottsbalken	13
2.5	Förslag till lag om ändring i patentlagen (1967:837)	14
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.	16
2.7	Förslag till lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485).....	17
2.8	Förslag till lag om ändring i kupongskattelagen (1970:624).....	19
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.....	21
2.10	Förslag till lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291)	25
2.11	Förslag till lag om ändring i lagen (1971:309) om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål.....	26
2.12	Förslag till lag om ändring i skadeståndslagen (1972:207).....	27
2.13	Förslag till lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder	28
2.14	Förslag till lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister	30
2.15	Förslag till lag om ändring i lagen (1974:579) om handläggningen av nådeärenden	31
2.16	Förslag till lag om ändring i lagen (1977:729) om Patentbesvärsrätten.....	32
2.17	Förslag till lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152).....	34
2.18	Förslag till lag om ändring i namnlagen (1982:670).....	35
2.19	Förslag till lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.....	36
2.20	Förslag till lag om ändring i lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter	37
2.21	Förslag till lag om ändring i lagen (1989:479) om ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt, m.m.	38
2.22	Förslag till lag om ändring i taxeringslagen (1990:324).....	39

2.23	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll	40
2.24	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden	41
2.25	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning	42
2.26	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning	43
2.27	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring	44
2.28	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor	45
2.29	Förslag till lag om ändring i växtförädlarrättslagen (1997:306)	46
2.30	Förslag till lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483)	47
2.31	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:189) om förhandsbesked i skattefrågor	48
2.32	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter	50
2.33	Förslag till lag om ändring i miljöbalken	51
2.34	Förslag till lag om ändring i tullagen (2000:1281)	52
2.35	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:333) om Lagrådet	53
2.36	Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)	57
2.37	Förslag till lag om ändring i vägtrafikskattelagen (2006:227)	58
2.38	Förslag till lag om ändring i lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut	59
2.39	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	61
2.40	Förslag till lag om ändring i lagen (2009:966) om Försvarsunderrättelsesdomstol	62
2.41	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:000) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen	63
3	Ärendet och dess beredning	64
4	Bakgrund	64
5	Tidigare ställningstaganden	67
6	Utnämning av ordinarie domare	67
6.1	Utgångspunkter	67
6.2	Kallelseförfarandet avskaffas	68
6.3	En lag om utnämning av ordinarie domare införs	69
6.4	Domarnämnden ska bereda alla ärenden om utnämning av ordinarie domare	71
6.5	Domarnämndens sammansättning	73

6.6	Domarnämndens handläggning.....	76
6.7	Regeringens handläggning.....	80
6.8	Övriga frågor.....	80
7	Ikraftträdande m.m.	81
8	Ekonomiska konsekvenser.....	82
9	Författningskommentar.....	82
9.1	Förslaget till lag om utnämning av ordinarie domare	82
9.2	Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken	86
9.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.	88
9.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.....	88
9.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder	91
9.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister	93
9.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (1977:729) om Patentbesvärsrätten.....	93
9.8	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning	94
9.9	Förslaget till lag om ändring i miljöbalken	95
9.10	Förslaget till lag om ändring i lagen (2009:966) om Försvarsunderrättelsesdomstol	96
9.11	Övriga förslag till lagändringar.....	96
Bilaga 1	Sammanfattningen av betänkandet En reformerad grundlag (SOU 2008:125) såvitt avser domstolsfrågor	97
Bilaga 2	Lagförslagen i betänkandet En reformerad grundlag (SOU 2008:125) såvitt avser utnämning av domare.....	98
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser som yttrat sig över betänkandet En reformerad grundlag (SOU 2008:125)	102

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om utnämning av ordinarie domare,
2. lag om ändring i rättegångsbalken,
3. lag om ändring i varumärkeslagen (1960:644),
4. lag om ändring i brottsbalken,
5. lag om ändring i patentlagen (1967:837),
6. lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.,
7. lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485),
8. lag om ändring i kupongskattelagen (1970:624),
9. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar,
10. lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291),
11. lag om ändring i lagen (1971:309) om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål,
12. lag om ändring i skadeståndslagen (1972:207),
13. lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder,
14. lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister,
15. lag om ändring i lagen (1974:579) om handläggningen av nådeärenden,
16. lag om ändring i lagen (1977:729) om Patentbesvärsrätten,
17. lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152),
18. lag om ändring i namnlagen (1982:670),
19. lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.,
20. lag om ändring i lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter,
21. lag om ändring i lagen (1989:479) om ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt, m.m.,
22. lag om ändring i taxeringslagen (1990:324),
23. lag om ändring i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll,
24. lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden,
25. lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning,
26. lag om ändring i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning,
27. lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
28. lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor,
29. lag om ändring i växtförädlarrättslagen (1997:306),
30. lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483),
31. lag om ändring i lagen (1998:189) om förhandsbesked i skattefrågor,
32. lag om ändring i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter,
33. lag om ändring i miljöbalken,
34. lag om ändring i tullagen (2000:1281),
35. lag om ändring i lagen (2003:333) om Lagrådet,
36. lag om ändring i utlänningslagen (2005:716),

- 37. lag om ändring i vägtrafikskattelagen (2006:227),
- 38. lag om ändring i lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa rege-
ringsbeslut,
- 39. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
- 40. lag om ändring i lagen (2009:966) om Försvarsunderrättelse-
domstol,
- 41. lag om ändring i lagen (2010:000) om vidareutnyttjande av hand-
lingar från den offentliga förvaltningen.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om utnämning av ordinarie domare

Härigenom föreskrivs följande.

Tillämpningsområde

1 § Denna lag avser utnämning av ordinarie domare. Dessa är

1. justitieråd tillika ordförande, justitieråd tillika avdelningsordförande och övriga justitieråd i Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen,
2. president, lagman samt råd tillika vice ordförande på avdelning och övriga råd i hovrätt och kammarrätt,
3. lagman, chefsrådmann och rådmann i tingsrätt och förvaltningsrätt,
4. fastighetsråd och miljöråd,
5. ordförande i Marknadsdomstolen,
6. ordförande tillika chef och övriga ordförande i Arbetsdomstolen,
7. patenträttsråd tillika ordförande och övriga patenträttsråd i Patentbesvärsträtten,
8. ordförande i Försvarsunderrättelsesdomstolen.

Domarnämnden

2 § Ärenden om utnämning av ordinarie domare ska beredas i en statlig nämnd (Domarnämnden).

3 § Nämnden ska lämna förslag till regeringen i ärenden om utnämning av ordinarie domare. Nämnden ska även bedriva ett aktivt och långsiktigt arbete för att tillgodose rekryteringsbehovet av ordinarie domare.

Regeringen meddelar föreskrifter om andra uppgifter för nämnden.

4 § Nämnden består av nio ledamöter. Fem ledamöter ska vara, eller ha varit, ordinarie domare. Två ledamöter ska vara jurister verksamma utanför domstolsväsendet, varav en ska vara advokat. Två ledamöter ska representera allmänheten. För varje ledamot ska det finnas en personlig ersättare.

Ledamöter och ersättare förordnas för en tid av högst fyra år. Ledamöter och ersättare som representerar allmänheten väljs av riksdagen. Övriga ledamöter och ersättare förordnas av regeringen. Ledamöter och ersättare som ska vara, eller ha varit, ordinarie domare förordnas på förslag av de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna. Ledamöter och ersättare som ska vara jurister verksamma utanför domstolsväsendet förordnas på förslag av de förvaltningsmyndigheter och organisationer som regeringen bestämmer.

Nämnden utser inom sig en ordförande och en vice ordförande.

5 § Vid nämnden ska det finnas ett kansli. Chefen för kansliet ska vara, eller ha varit, ordinarie domare eller ha liknande yrkeserfarenhet och kompetens.

Domarnämndens handläggning

6 § Nämnden ska på lämpligt sätt informera om en ledig anställning som ordinarie domare.

7 § Den som vill ansöka om en ledig anställning ska lämna in en skriftlig ansökan till nämnden.

Därutöver får en generell intresseanmälan för anställningar som anges i 1 § göras till nämnden.

8 § En företrädare för Domstolsverket får närvara och yttra sig vid nämndens sammanträden.

9 § Nämndens förslag till regeringen ska motiveras.

Överklagande

10 § Nämndens förslag i ärenden om utnämning får inte överklagas.

Regeringens handläggning

11 § Regeringen är inte bunden av nämndens förslag. Innan regeringen utnämner någon som inte har föreslagits av nämnden, ska nämnden få tillfälle att yttra sig över honom eller henne.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2.2 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 3 och 4 §§, 4 kap. 2 § samt 20 kap. 10 § rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

3 §¹

Högsta domstolen *skall* som första domstol ta upp mål om ansvar eller enskilt anspråk på grund av brott som i utövningen av *tjänsten* eller uppdraget begåtts av statsråd, justitieråd, *regeringsråd*, någon av riksdagens ombudsmän, justitiekanslern, riksåklagaren, domare eller generaladvokat i Europeiska gemenskapernas domstol, domare i förstainstansrätten vid denna domstol eller den som utövar något av dessa ämbeten eller av hovrättsdomare eller revisionssekreterare.

Högsta domstolen *skall* vidare som första domstol pröva om justitieråd *eller regeringsråd skall* skiljas eller avstängas från sin *tjänst* eller vara skyldig att genomgå läkarundersökning. Högsta domstolen är i övrigt första domstol i mål beträffande vilka detta föreskrivs i lag.

Högsta domstolen *ska* som första domstol ta upp mål om ansvar eller enskilt anspråk på grund av brott som i utövningen av *anställningen* eller uppdraget begåtts av statsråd, justitieråd, någon av riksdagens ombudsmän, justitiekanslern, riksåklagaren, domare eller generaladvokat i Europeiska gemenskapernas domstol, domare i förstainstansrätten vid denna domstol eller den som utövar något av dessa ämbeten eller av hovrättsdomare eller revisionssekreterare.

Högsta domstolen *ska* vidare som första domstol pröva om justitieråd *i Högsta förvaltningsdomstolen ska* skiljas eller avstängas från sin *anställning* eller vara skyldig att genomgå läkarundersökning. Högsta domstolen är i övrigt första domstol i mål beträffande vilka detta föreskrivs i lag.

4 §²

I Högsta domstolen ska det finnas fjorton justitieråd eller det högre antal som behövs. Justitieråden ska vara lagfarna. De får inte inneha eller utöva något annat ämbete.

Regeringen förordnar ett av justitieråden *att* vara Högsta domstolens ordförande.

Högsta domstolen får vara indelad i avdelningar. Om Högsta domstolen är indelad i avdelningar, är Högsta domstolens ord-

Ett av justitieråden *ska* vara domstolens ordförande.

Högsta domstolen får vara indelad i avdelningar. Om Högsta domstolen är indelad i avdelningar, är Högsta domstolens ord-

¹ Senaste lydelse 1995:315.

² Senaste lydelse 2009:344.

förande även ordförande på en avdelning. *Ordförande* på annan avdelning är det justitieråd som regeringen förordnar.

När ett justitieråd på grund av sjukdom eller därmed jämförlig omständighet inte kan tjänstgöra i Högsta domstolen, får den som har avgått med ålderspension från sin tjänst som justitieråd förordnas att tillfälligt tjänstgöra som ersättare. Det som i lag eller annan författning föreskrivs om justitieråd ska även tillämpas på ersättare.

förande även ordförande på en avdelning. *Ett av de övriga justitieråden* är ordförande på annan avdelning.

När ett justitieråd på grund av sjukdom eller därmed jämförlig omständighet inte kan tjänstgöra i Högsta domstolen, får den som har avgått med ålderspension från sin anställning som justitieråd förordnas att tillfälligt tjänstgöra som ersättare. Det som i lag eller annan författning föreskrivs om justitieråd ska även tillämpas på ersättare.

4 kap.

2 §³

Domare, som avses i 1 kap. 2 §, 2 kap. 3 § eller 3 kap. 4 § första stycket, utnämns av regeringen.

I lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av sådana domare som avses i 1 kap. 2 §, 2 kap. 3 § och 3 kap. 4 §.

20 kap.

10 §⁴

Bestämmelserna i 8 och 9 §§ om rätt för målsäganden att väcka åtal eller överta väckt åtal gäller inte i fråga om brott som i utövningen av tjänsten eller uppdraget har begåtts av

1. statsråd,
2. justitieråd eller regeringsråd,
3. någon av riksdagens ombudsmän eller den som har tjänstgjort i hans ställe,
4. någon annan befattningshavare, mot vilken enligt riksdagsordningen eller annan författning endast något av riksdagens utskott eller annat riksdagsorgan är behörigt att besluta om åtal för sådant brott,
5. justitiekanslern eller den som har tjänstgjort i hans ställe, eller
6. domare eller generaladvokat i

Bestämmelserna i 8 och 9 §§ om rätt för målsäganden att väcka åtal eller överta väckt åtal gäller inte i fråga om brott som i utövningen av anställningen eller uppdraget har begåtts av

1. statsråd,
2. justitieråd,
3. någon av riksdagens ombudsmän eller den som har tjänstgjort i hans eller hennes ställe,
4. någon annan befattningshavare, mot vilken enligt riksdagsordningen eller annan författning endast något av riksdagens utskott eller annat riksdagsorgan är behörigt att besluta om åtal för sådant brott,
5. justitiekanslern eller den som har tjänstgjort i hans eller hennes ställe, eller
6. domare eller generaladvokat i

³ Senaste lydelse 1991:1819.

⁴ Senaste lydelse 1995:315.

Europeiska gemenskapernas domstol eller domare i förstainstansrätten vid denna domstol.

Europeiska gemenskapernas domstol eller domare i förstainstansrätten vid denna domstol.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2.3 Förslag till lag om ändring i varumärkeslagen (1960:644)

Härigenom föreskrivs att 47 § varumärkeslagen (1960:644) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Ett slutligt beslut av registreringsmyndigheten får överklagas av sökanden, om det har gått honom emot. Ett slutligt beslut med anledning av en invändning mot registrering får överklagas av varumärkeshavaren och invändaren, om det har gått den som vill klaga emot. Om invändaren återkallar sin talan får denna ändå prövas, om det finns särskilda skäl.

Överklagande enligt första stycket görs hos Patentbesvärsrätten inom två månader från beslutets dag.

Ett slutligt beslut av Patentbesvärsrätten får överklagas till *Regeringsrätten* inom två månader från beslutets dag. Vid ett överklagande till *Regeringsrätten* tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291). Patentbesvärsrättens beslut *skall* innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning i *Regeringsrätten* och om de grunder på vilka ett sådant tillstånd meddelas.

Föreslagen lydelse

47 §¹

Ett slutligt beslut av registreringsmyndigheten får överklagas av sökanden, om det har gått honom *eller henne* emot. Ett slutligt beslut med anledning av en invändning mot registrering får överklagas av varumärkeshavaren och invändaren, om det har gått den som vill klaga emot. Om invändaren återkallar sin talan får denna ändå prövas, om det finns särskilda skäl.

Ett slutligt beslut av Patentbesvärsrätten får överklagas till *Högsta förvaltningsdomstolen* inom två månader från beslutets dag. Vid ett överklagande till *Högsta förvaltningsdomstolen* tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291). Patentbesvärsrättens beslut *ska* innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning i *Högsta förvaltningsdomstolen* och om de grunder på vilka ett sådant tillstånd meddelas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse 1995:1277.

2.4 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 20 kap. 5 § brottsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 kap. 5 §¹

Åklagare får, utan hinder av vad som annars är föreskrivet, åtala brott varigenom arbetstagare hos staten eller hos kommun eller annan som avses i 2 § andra stycket 1–4 har åsidosatt vad som åligger honom eller henne i utövningen av anställningen eller uppdraget.

Utän hinder av bestämmelserna i första stycket ska dock gälla

1. vad som i denna balk föreskrivs om att åtal inte får ske utan förordnande av regeringen eller den regeringen har bemyndigat och

2. vad som i annan lag eller författning är föreskrivet om åtal för gärning, för vilken straff är stadgat endast om den förövas av innehavare av anställning eller uppdrag som avses i första stycket.

Har mutbrott begåtts av någon som inte omfattas av första stycket eller av 2 § andra stycket 8 eller 9 och inte heller är arbetstagare vid Internationella brottmålsdomstolen, främmande stats minister eller ledamot av främmande stats lagstiftande församling, får åklagare väcka åtal endast om brottet anges till åtal av arbets- eller uppdragsgivaren eller om åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Om det inte finns särskilda bestämmelser för ett visst fall, får åklagare åtala brott mot sådan tystnadsplikt som gäller till förmån för enskild målsägande endast om denne anger brottet till åtal eller åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Om åtal för brott som i utövningen av *tjänsten* eller uppdraget begåtts av riksdagsledamot, statsråd, justitieråd, *regeringsråd* eller innehavare av *tjänst* eller uppdrag hos riksdagen eller dess organ gäller särskilda bestämmelser.

Om åtal för brott som i utövningen av *anställningen* eller uppdraget begåtts av riksdagsledamot, statsråd, justitieråd eller innehavare av *anställning* eller uppdrag hos riksdagen eller dess organ gäller särskilda bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse 2009:1281.

2.5 Förslag till lag om ändring i patentlagen (1967:837)

Härigenom föreskrivs att 27 och 75 §§ patentlagen (1967:837)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 §²

Överklagande enligt 26 § görs hos Patentbesvärsrätten inom två månader från beslutets dag.

Ett slutligt beslut av Patentbesvärsrätten får överklagas till *Regeringsrätten* inom två månader från beslutets dag. Överklagandet får inte avse andra patentkrav än sådana som har prövats genom det överklagade beslutet. I övrigt tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om *besvär över kammarrättens beslut*. Patentbesvärsrättens beslut *skall* innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning i *Regeringsrätten* och om de grunder på vilka ett sådant tillstånd meddelas.

Bestämmelserna i 22 § femte stycket tillämpas på handling som kommer in till Patentbesvärsrätten eller *Regeringsrätten*.

Ett slutligt beslut av Patentbesvärsrätten får överklagas till *Högsta förvaltningsdomstolen* inom två månader från beslutets dag. Överklagandet får inte avse andra patentkrav än sådana som har prövats genom det överklagade beslutet. I övrigt tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om *överklagande av kammarrättens beslut*. Patentbesvärsrättens beslut *ska* innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning i *Högsta förvaltningsdomstolen* och om de grunder på vilka ett sådant tillstånd meddelas.

Bestämmelserna i 22 § femte stycket tillämpas på handling som kommer in till Patentbesvärsrätten eller *Högsta förvaltningsdomstolen*.

75 §³

Andra slutliga beslut av patentmyndigheten än som avses i 26 § samt beslut enligt 42, 72 eller 73 § får överklagas till Patentbesvärsrätten inom två månader från beslutets dag.

Ett slutligt beslut av Patentbesvärsrätten får överklagas till *Regeringsrätten* inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om *besvär över kam-*

Ett slutligt beslut av Patentbesvärsrätten får överklagas till *Högsta förvaltningsdomstolen* inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om *överklagande av*

¹ Lagen omtryckt 1983:433.

² Senaste lydelse 1993:1406.

³ Senaste lydelse 1993:1406.

marrättens beslut. Patentbesvär-
rättens beslut *skall* innehålla
uppgift om att det krävs särskilt
tillstånd för prövning i *Regerings-
rätten* och om de grunder på vilka
ett sådant tillstånd meddelas.

kammarrättens beslut. Patentbes-
värsrättens beslut *ska* innehålla
uppgift om att det krävs särskilt
tillstånd för prövning i *Högsta
förvaltningsdomstolen* och om de
grunder på vilka ett sådant till-
stånd meddelas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Regeringen utser ordförande, vice ordförande, övriga ledamöter och ersättare i marknadsdomstolen. Ledamot och ersättare utses för viss tid.

Föreslagen lydelse

6 §¹

I lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av ordförande i Marknadsdomstolen. Vice ordförande, övriga ledamöter och ersättare förordnas av regeringen för viss tid.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse 1976:37.

2.7 Förslag till lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485)

Härigenom föreskrivs att 22 och 47 §§ mönsterskyddslagen (1970:485) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §¹

Ett slutligt beslut av registreringsmyndigheten enligt 21 § får överklagas till *patentbesvärsrätten genom besvär* inom två månader från beslutets dag.

Ett slutligt beslut av *patentbesvärsrätten* får överklagas till *regeringsrätten genom besvär* inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om *besvär över kammarrättens beslut*. Patentbesvärsrättens beslut *skall* innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning *av besvär till regeringsrätten* och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

Ett slutligt beslut av registreringsmyndigheten enligt 21 § får överklagas till *Patentbesvärsrätten* inom två månader från beslutets dag.

Ett slutligt beslut av *Patentbesvärsrätten* får överklagas till *Högsta förvaltningsdomstolen* inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om *överklagande av kammarrättens beslut*. Patentbesvärsrättens beslut *ska* innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning *i Högsta förvaltningsdomstolen* och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

47 §²

Andra slutliga beslut av registreringsmyndigheten än som avses i 21 § får överklagas till *patentbesvärsrätten genom besvär* inom två månader från beslutets dag.

Ett slutligt beslut av *patentbesvärsrätten* får överklagas till *regeringsrätten genom besvär* inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om *besvär över kammarrättens beslut*. Patentbesvärsrättens beslut *skall* innehålla uppgift om att det krävs särskilt till-

Andra slutliga beslut av registreringsmyndigheten än som avses i 21 § får överklagas till *Patentbesvärsrätten* inom två månader från beslutets dag.

Ett slutligt beslut av *Patentbesvärsrätten* får överklagas till *Högsta förvaltningsdomstolen* inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om *överklagande av kammarrättens beslut*. Patentbesvärsrättens beslut *ska* innehålla uppgift om att det krävs särskilt

¹ Senaste lydelse 1986:1159.

² Senaste lydelse 1986:1159.

stånd för prövning *av besvär till* tillstånd för prövning *i Högsta*
regeringsrätten och om de grunder *förvaltningsdomstolen* och om de
på vilka sådant tillstånd meddelas. grunder på vilka sådant tillstånd
meddelas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2.8 Förslag till lag om ändring i kupongskattelagen (1970:624)

Härigenom föreskrivs att 27 § kupongskattelagen (1970:624) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 §¹

Har i annat fall än som avses i 9 eller 16 § kupongskatt innehållits fastän skattskyldighet ej förelegat eller har kupongskatt innehållits med högre belopp än vad som *skall* erläggas enligt avtal för undvikande av dubbelbeskattning, har den utdelningsberättigade rätt till återbetalning av vad som innehållits för mycket.

Har i annat fall än som avses i 9 eller 16 § kupongskatt innehållits fastän skattskyldighet ej förelegat eller har kupongskatt innehållits med högre belopp än vad som *ska* erläggas enligt avtal för undvikande av dubbelbeskattning, har den utdelningsberättigade rätt till återbetalning av vad som innehållits för mycket.

Rätt till återbetalning föreligger även

– om aktie förlorat sitt värde till följd av att bolaget upplösts genom likvidation inom två år efter det att sådan utbetalning som avses i 2 § andra stycket 2 eller 3 blivit tillgänglig för lyftning,

– vid återbetalning till aktieägare enligt aktiebolagslagen (2005:551) i samband med minskning av aktiekapitalet som genomförts med indragning av aktier,

– vid återbetalning till aktieägare enligt försäkringsrörelselagen (1982:713) i samband med nedsättning av aktiekapitalet som genomförts genom inlösen av aktier, och

– vid utbetalning till aktieägare vid bolagets förvärv av egna aktier genom ett förvärvserbjudande som har riktats till samtliga aktieägare eller samtliga ägare till aktier av ett visst slag.

Underlaget för kupongskatten *skall* i de fall som avses i andra stycket beräknas på ett belopp som svarar mot skillnaden mellan utbetalningen till aktieägaren och dennes anskaffningskostnad för aktierna. Har aktierna förvärvats som fusionsvederlag eller delningsvederlag *skall* som anskaffningskostnad för aktierna anses den anskaffningskostnad som aktieägaren hade för aktierna i det överlåtande aktiebolaget. För marknadsnoterade aktier får anskaffningskostnaden i stället

Underlaget för kupongskatten *ska* i de fall som avses i andra stycket beräknas på ett belopp som svarar mot skillnaden mellan utbetalningen till aktieägaren och dennes anskaffningskostnad för aktierna. Har aktierna förvärvats som fusionsvederlag eller delningsvederlag *ska* som anskaffningskostnad för aktierna anses den anskaffningskostnad som aktieägaren hade för aktierna i det överlåtande aktiebolaget. För marknadsnoterade aktier får anskaffningskostnaden i stället

¹ Senaste lydelse 2009:782.

bestämmas till 20 procent av utbetalningen.

Ansökan om återbetalning *skall* göras skriftligen hos Skatteverket senast vid utgången av femte kalenderåret efter utdelningstillfället.

Vid ansökningshandlingen *skall* fogas intyg eller annan utredning om att kupongskatt innehållits för sökanden liksom utredning till styrkande av att skattskyldighet ej föreligger för honom.

Beslut rörande återbetalning får anstå intill dess fråga om skattskyldighet för utdelningen enligt inkomstskattelagen (1999:1229) slutligen prövats.

Föreligger de förutsättningar för återbetalning som anges i första stycket först sedan förvaltningsrätt, kammarrätt eller *Regeringsrätten* meddelat beslut angående utdelningsbeloppet eller efter det att utdelningsberättigad åsatts eftertaxering för detsamma, kan ansökan om återbetalning göras hos Skatteverket senast inom ett år efter det beslutet meddelades eller eftertaxeringen skedde.

Är den som har rätt till återbetalning av kupongskatt skyldig att betala skatt enligt denna lag eller skattebetalningslagen (1997:483), gäller 18 kap. skattebetalningslagen i tillämpliga delar.

bestämmas till 20 procent av utbetalningen.

Ansökan om återbetalning *ska* göras skriftligen hos Skatteverket senast vid utgången av femte kalenderåret efter utdelningstillfället.

Vid ansökningshandlingen *ska* fogas intyg eller annan utredning om att kupongskatt innehållits för sökanden liksom utredning till styrkande av att skattskyldighet ej föreligger för honom *eller henne*.

Beslut rörande återbetalning får anstå intill dess fråga om skattskyldighet för utdelningen enligt inkomstskattelagen (1999:1229) slutligen prövats.

Föreligger de förutsättningar för återbetalning som anges i första stycket först sedan förvaltningsrätt, kammarrätt eller *Högsta förvaltningsdomstolen* meddelat beslut angående utdelningsbeloppet eller efter det att utdelningsberättigad åsatts eftertaxering för detsamma, kan ansökan om återbetalning göras hos Skatteverket senast inom ett år efter det beslutet meddelades eller eftertaxeringen skedde.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar¹

dels att i 1, 4 a, 4 b, 6 och 7 §§ samt i rubriken närmast före 2 § ordet ”Regeringsrätten” ska bytas ut mot ”Högsta förvaltningsdomstolen”,

dels att 2, 3, 4, 5, 10 och 15 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 28 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Regeringsrätten prövar

1. överklagande av kammarrätts beslut enligt förvaltningsprocesslagen (1971:291),

2. överklagande av annat beslut i förvaltningsärenden som enligt lag eller enligt instruktion för kammarrätterna görs hos domstolen.

Regeringsrätten prövar ansökningar om resning och återställande av försutten tid i andra fall än som anges i 8 §. I 14 kap. 9 § tredje stycket utlänningslagen (2005:716) finns vidare bestämmelser om att *Regeringsrätten* i vissa fall prövar om beslut om förvar *skall* bestå.

Föreslagen lydelse

2 §²

Högsta förvaltningsdomstolen prövar

1. överklagande av kammarrätts beslut enligt förvaltningsprocesslagen (1971:291),

2. överklagande av annat beslut i förvaltningsärenden som enligt lag eller enligt instruktion för kammarrätterna görs hos domstolen.

Högsta förvaltningsdomstolen prövar ansökningar om resning och återställande av försutten tid i andra fall än som anges i 8 §. I 14 kap. 9 § tredje stycket utlänningslagen (2005:716) finns vidare bestämmelser om att *Högsta förvaltningsdomstolen* i vissa fall prövar om beslut om förvar *eller uppsikt ska* bestå.

Högsta förvaltningsdomstolen prövar som första domstol om justitieråd i Högsta domstolen ska skiljas eller avstängas från sin anställning eller vara skyldig att genomgå läkarundersökning.

¹ Senaste lydelse av

1 § 2009:773

4 a § 2009:345

4 b § 2009:345

6 § 2009:345

7 § 2009:345.

² Senaste lydelse 2005:719.

3 §³

Regeringsrätten består av fjorton *regeringsråd* eller det högre antal som behövs. Minst två tredjedelar av antalet *regeringsråd* skall vara lagfarna. *Regeringsråden* får inte inneha eller utöva något annat ämbete.

Regeringsråd utnämns av *regeringen*. *Regeringen* förordnar ett av *regeringsråden* att vara domstolens ordförande.

När ett *regeringsråd* på grund av sjukdom eller därmed jämförlig omständighet inte kan tjänstgöra i *Regeringsrätten*, får den som avgått med ålderspension från sin tjänst som *regeringsråd* förordnas att tillfälligt tjänstgöra som ersättare. Vad som i lag eller annan författning föreskrivs om *regeringsråd* skall även tillämpas på ersättare.

Om *regeringsråds* tjänstgöring i Lagrådet är särskilt föreskrivet.

Högsta förvaltningsdomstolen består av fjorton *justitieråd* eller det högre antal som behövs. Minst två tredjedelar av antalet *justitieråd* ska vara lagfarna. *Justitieråden* får inte inneha eller utöva något annat ämbete.

Ett av *justitieråden* ska vara domstolens ordförande.

När ett *justitieråd* på grund av sjukdom eller därmed jämförlig omständighet inte kan tjänstgöra i *Högsta förvaltningsdomstolen*, får den som avgått med ålderspension från sin anställning som *justitieråd* förordnas att tillfälligt tjänstgöra som ersättare. Vad som i lag eller annan författning föreskrivs om *justitieråd* ska även tillämpas på ersättare.

Om *justitieråds* tjänstgöring i Lagrådet är särskilt föreskrivet.

4 §⁴

Regeringsrätten får vara indelad i avdelningar. Om *Regeringsrätten* är indelad i avdelningar, är *Regeringsrättens* ordförande även ordförande på en avdelning. *Ordförande på annan avdelning är det regeringsråd som regeringen förordnar.*

Högsta förvaltningsdomstolen får vara indelad i avdelningar. Om *Högsta förvaltningsdomstolen* är indelad i avdelningar, är *Högsta förvaltningsdomstolens* ordförande även ordförande på en avdelning. *Ett av de övriga justitieråden är ordförande på annan avdelning.*

5 §⁵

Om det vid överläggning till dom eller beslut framkommer att den mening som råder i rätten avviker från en rättsgrundsats eller lagtolkning, som förut varit antagen av *Regeringsrätten*, får rätten besluta att målet eller, om det är lämpligt, en viss fråga i målet ska avgöras av *Regerings-*

Om det vid överläggning till dom eller beslut framkommer att den mening som råder i rätten avviker från en rättsgrundsats eller lagtolkning, som förut varit antagen av *Högsta förvaltningsdomstolen*, får rätten besluta att målet eller, om det är lämpligt, en viss fråga i målet ska avgöras av

³ Senaste lydelse 2009:345.

⁴ Senaste lydelse 2009:345.

⁵ Senaste lydelse 2009:345.

rätten i dess helhet. Ett sådant beslut får också meddelas om det i annat fall är av särskild betydelse för rättstillämpningen att målet eller en viss fråga avgörs av *Regeringsrätten* i dess helhet.

Om det i olika domar eller beslut av *Regeringsrätten* har kommit till uttryck mot varandra stridande åsikter i fråga om en viss rättsgrundsats eller lagtolkning, gäller första stycket första meningen endast om rätten finner att den rådande meningen avviker från den dom eller det beslut som meddelades senast.

När ett mål eller en fråga avgörs av *Regeringsrätten* i dess helhet ska alla *regeringsråd* som inte har förhinder delta i avgörandet.

Högsta förvaltningsdomstolen i dess helhet. Ett sådant beslut får också meddelas om det i annat fall är av särskild betydelse för rättstillämpningen att målet eller en viss fråga avgörs av *Högsta förvaltningsdomstolen* i dess helhet.

Om det i olika domar eller beslut av *Högsta förvaltningsdomstolen* har kommit till uttryck mot varandra stridande åsikter i fråga om en viss rättsgrundsats eller lagtolkning, gäller första stycket första meningen endast om rätten finner att den rådande meningen avviker från den dom eller det beslut som meddelades senast.

När ett mål eller en fråga avgörs av *Högsta förvaltningsdomstolen* i dess helhet ska alla *justitieråd* som inte har förhinder delta i avgörandet.

10 §⁶

I varje kammarrätt *skall* det finnas en kammarrättspresident, en eller flera kammarrättslagmän samt kammarrättsråd av vilka en eller flera *skall* vara vice ordförande. De *skall* vara lagfarna.

Kammarrättspresidenten, kammarrättslagman och kammarrättsråd utnämns av regeringen.

I varje kammarrätt *ska* det finnas en kammarrättspresident, en eller flera kammarrättslagmän samt kammarrättsråd av vilka en eller flera *ska* vara vice ordförande. De *ska* vara lagfarna.

15 §⁷

I förvaltningsrätt ska det finnas lagman. Som en del i en administrativ samverkan får en förvaltningsrätt och en tingsrätt på samma ort ha gemensam lagman.

Om regeringen inte bestämmer något annat ska det i en förvaltningsrätt även finnas en eller flera rådmän. I de förvaltningsrätter som regeringen bestämmer ska det också finnas en eller flera chefsrådmän.

Lagman, chefsrådmän och rådmän ska vara lagfarna. *De utnämns av regeringen.*

Lagman, chefsrådmän och rådmän ska vara lagfarna.

⁶ Senaste lydelse 1998:1801.

⁷ Senaste lydelse 2009:773.

28 a §

I lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av sådana domare som avses i 3, 4, 10 och 15 §§.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.
 2. Vid tillämpning av 3 § ska med justitieråd som avgått med ålderspension jämföras regeringsråd som avgått med ålderspension.

2.10 Förslag till lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291)

Härigenom föreskrivs i fråga om förvaltningsprocesslagen (1971:291)¹ dels att i 1, 33, 35 och 37 §§ samt i rubriken närmast före 35 § ordet ”Regeringsrätten” i olika böjningsformer ska bytas ut mot ”Högsta förvaltningsdomstolen” i motsvarande form, dels att 36 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Prövningstillstånd meddelas,
1. om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att talan prövas av *regeringsrätten* eller

2. om det föreligger synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att grund för resning föreligger eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd meddelas i ett av två eller flera likartade mål, som samtidigt föreligger till bedömning, får prövningstillstånd meddelas även i övriga mål.

Prövningstillstånd får begränsas att gälla viss del av det beslut som den fullföljda talan avser.

Föreslagen lydelse

36 §²

Prövningstillstånd meddelas,
1. om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att talan prövas av *Högsta förvaltningsdomstolen* eller

2. om det föreligger synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att grund för resning föreligger eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av
1 § 2009:783
33 § 2009:783
35 § 2009:305
37 § 1999:934.

² Senaste lydelse 1980:275.

2.11 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:309) om
behörighet för allmän förvaltningsdomstol att
pröva vissa mål

Härigenom föreskrivs att i 2 § lagen (1971:309) om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål¹ ordet ”regeringsrätten” ska bytas ut mot ”Högsta förvaltningsdomstolen”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av 2 § 1976:643.

2.12 Förslag till lag om ändring i skadeståndslagen (1972:207)

Härigenom föreskrivs i fråga om skadeståndslagen (1972:207)¹
dels att i 3 kap. 7 § ordet ”Regeringsrätten” ska bytas ut mot ”Högsta förvaltningsdomstolen”,
dels att 3 kap. 10 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap. 10 §²

Talan om ersättning enligt 2 § med anledning av dom eller beslut av *högsta* domstolen, *regeringsrätten*, hovrätt eller allmän under rätt *väcker* vid den domstol som enligt 2 kap. 2 § eller 3 kap. 3 § rättegångsbalken är behörig att *upptaga* där angivna mål på grund av brott av domare vid den domstol som meddelat domen eller beslutet. Motsvarande gäller i fråga om ersättningstalan enligt 2 § med anledning av beslut eller åtgärd av någon som anges i nämnda lagrum i rättegångsbalken. Sådan talan med anledning av beslut av riksdagen eller regeringen *väcker* i *högsta* domstolen.

Talan om ersättning enligt 2 § med anledning av dom eller beslut av *Högsta* domstolen, *Högsta förvaltningsdomstolen*, hovrätt eller allmän underrätt *väcks* vid den domstol som enligt 2 kap. 2 § eller 3 kap. 3 § rättegångsbalken är behörig att *ta upp* där angivna mål på grund av brott av domare vid den domstol som meddelat domen eller beslutet. Motsvarande gäller i fråga om ersättningstalan enligt 2 § med anledning av beslut eller åtgärd av någon som anges i nämnda lagrum i rättegångsbalken. Sådan talan med anledning av beslut av riksdagen eller regeringen *väcks* i *Högsta* domstolen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av 3 kap. 7 § 1995:24.

² Senaste lydelse 1986:650.

2.13 Förslag till lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder

Härigenom föreskrivs att 3 och 6 §§ lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

För varje arrendenämnd förordnar regeringen eller myndighet, som regeringen bestämmer, ordförande och lämpligt antal andra ledamöter.

Innan annan ledamot än ordförande förordnas, *skall* sådan riksorganisation av jordägare eller arrendatorer som med hänsyn till medlemsantal, verksamhet och övriga omständigheter kan anses väl företräda den intressegrupp som det är fråga om ges tillfälle att avge förslag.

Till tjänstgöring i nämnden *skall*, med iakttagande av vad som sägs i 2 § första stycket, de ledamöter kallas som med hänsyn till ärendets beskaffenhet och övriga förhållanden bedöms lämpligast.

Föreslagen lydelse

3 §¹

Hyresråd är ordförande i arrendenämnd. Ett av hyresråden i arrendenämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö ska vara chef för nämnden. I annan arrendenämnd är lagmannen i tingsrätten på samma ort som arrendenämnden chef för nämnden.

Regeringen utnämner hyresråd tillika chef för arrendenämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö samt övriga hyresråd. Vid utnämning av dessa ska lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare tillämpas. För varje arrendenämnd förordnar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer lämpligt antal andra ledamöter.

Innan annan ledamot än ordförande förordnas, *ska* sådan riksorganisation av jordägare eller arrendatorer som med hänsyn till medlemsantal, verksamhet och övriga omständigheter kan anses väl företräda den intressegrupp som det är fråga om ges tillfälle att avge förslag.

Till tjänstgöring i nämnden *ska*, med iakttagande av vad som sägs i 2 § första stycket, de ledamöter kallas som med hänsyn till ärendets beskaffenhet och övriga förhållanden bedöms lämpligast.

¹ Senaste lydelse 2005:1061.

6 §²

Hyresråd är ordförande i hyresnämnd. Ett av hyresråden i hyresnämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö ska vara chef för nämnden. I annan hyresnämnd är lagmannen i tingsrätten på samma ort som hyresnämnden chef för nämnden.

För varje hyresnämnd förordnar regeringen eller myndighet, som regeringen bestämmer, ordförande och lämpligt antal andra ledamöter.

Regeringen utnämner hyresråd tillika chef för hyresnämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö samt övriga hyresråd. Vid utnämning av dessa ska lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare tillämpas. För varje hyresnämnd förordnar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer lämpligt antal andra ledamöter.

Innan annan ledamot än ordförande förordnas, *skall* sådan riksorganisation av fastighetsägare, hyresgäster, bostadsrätts-havare eller näringsidkare som med hänsyn till medlemsantal, verksamhet och övriga omständigheter kan anses väl företräda den intressegrupp som det är fråga om ges tillfälle att avge förslag.

Till tjänstgöring i nämnden *skall*, med iakttagande av vad som sägs i 5 § första stycket, de ledamöter kallas som med hänsyn till ärendets beskaffenhet och övriga förhållanden bedöms lämpligast.

Innan annan ledamot än ordförande förordnas, *ska* sådan riksorganisation av fastighetsägare, hyresgäster, bostadsrätts-havare eller näringsidkare som med hänsyn till medlemsantal, verksamhet och övriga omständigheter kan anses väl företräda den intressegrupp som det är fråga om ges tillfälle att avge förslag.

Till tjänstgöring i nämnden *ska*, med iakttagande av vad som sägs i 5 § första stycket, de ledamöter kallas som med hänsyn till ärendets beskaffenhet och övriga förhållanden bedöms lämpligast.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

² Senaste lydelse 2005:1061.

2.14 Förslag till lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 1 § lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

1 §¹

Arbetsdomstolen består av högst fyra ordförande, högst fyra vice ordförande samt sjuutton andra ledamöter.

Ledamot ska vara svensk medborgare och får inte vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken. Innan ledamot *tar säte* i Arbetsdomstolen, ska han eller hon ha avlagt domared.

För annan ledamot än ordförande ska det finnas högst tre ersättare. Det som sägs i denna lag om ledamot gäller även ersättare, om inte annat särskilt anges.

Ordförande anställs med fullmakt av regeringen som ordinarie domare i domstolen. Övriga ledamöter och ersättare förordnas av regeringen för tre år.

Arbetsdomstolen består av högst fyra ordförande, högst fyra vice ordförande samt sjuutton andra ledamöter. *En av ordförandena ska vara chef för domstolen.*

Ledamot ska vara svensk medborgare och får inte vara underårig eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken. Innan *en* ledamot *börjar tjänstgöra* i Arbetsdomstolen, ska han eller hon ha avlagt domared.

I lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av ordförande tillika chef och övriga ordförande i domstolen. Övriga ledamöter och ersättare förordnas av regeringen för tre år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse 2008:302.

2.15 Förslag till lag om ändring i lagen (1974:579) om handläggningen av nådeärenden

Härigenom föreskrivs att i 2 § lagen (1974:579) om handläggningen av nådeärenden¹ ordet ”Regeringsrätten” ska bytas ut mot ”Högsta förvaltningsdomstolen”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av 2 § 2009:346.

2.16 Förslag till lag om ändring i lagen (1977:729) om Patentbesvärsrätten

Härigenom föreskrivs att 2 och 17 §§ lagen (1977:729) om Patentbesvärsrätten¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I *patentbesvärsrätten* finns patenträttsråd. De *skall* vara tekniskt kunniga eller lagfarna.

Patenträttsråd utnämnes av regeringen. Regeringen förordnar ett av de lagfarna patenträttsråden att vara domstolens ordförande.

Föreslagen lydelse

2 §

I *Patentbesvärsrätten* finns patenträttsråd. De *ska* vara tekniskt kunniga eller lagfarna. *Ett av de lagfarna patenträttsråden ska vara domstolens ordförande.*

I lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av patenträttsråd tillika ordförande och övriga patenträttsråd i Patentbesvärsrätten.

17 §²

I fråga om överklagande av ett slutligt beslut av Patentbesvärsrätten finns bestämmelser i patentlagen (1967:837), mönsterskyddslagen (1970:485), varumärkeslagen (1960:644), namnlagen (1982:670), lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden samt i växtförädlarrättslagen (1997:306).

Ett beslut av Patentbesvärsrätten, som inte är slutligt, får överklagas endast i samband med överklagande av beslut i själva målet. Ett beslut får dock överklagas särskilt när rätten har

1. ogillat invändning om jäv mot ledamot av rätten eller invändning om att hinder föreligger för talans prövning,
2. avvisat ombud eller biträde,
3. utdömt vite eller straff för underlåtenhet att iaktta föreläggande eller ålagt vittne eller sakkunnig att ersätta kostnad som vållats genom försummelse eller tredska,
4. förordnat angående ersättning för någons medverkan i målet,
5. utlåtit sig i annat fall än som avses i 4 i fråga som gäller rättshjälp.

Sådant särskilt överklagande som avses i andra stycket får göras av den som beslutet angår, om det har gått honom emot. Beslutet överklagas till *Regeringsrätten*. Därvid tillämpas bestämmelserna i 6 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291) och i 35–37 §§ samma

Sådant särskilt överklagande som avses i andra stycket får göras av den som beslutet angår, om det har gått honom *eller henne* emot. Beslutet överklagas till *Högsta förvaltningsdomstolen*. Därvid tillämpas bestämmelserna i 6 a § förvaltningsprocesslagen

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1998:383.

² Senaste lydelse 1998:383.

lag om överklagande av kammar-
rättens beslut. Patentbesvärslagens
beslut *skall* innehålla uppgift om
att det krävs särskilt tillstånd för
prövning *av överklagande till*
Regeringsrätten och om de grund-
er på vilka ett sådant tillstånd
meddelas.

(1971:291) och i 35–37 §§ samma
lag om överklagande av kammar-
rättens beslut. Patentbesvärslagens
beslut *ska* innehålla uppgift om att
det krävs särskilt tillstånd för
prövning *i Högsta förvaltnings-*
domstolen och om de grunder på
vilka ett sådant tillstånd meddelas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2.17 Förslag till lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152)

Härigenom föreskrivs att 20 kap. 11 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 kap.

11 §¹

Trots bestämmelsen i 8 § får en fråga som har avgjorts av förvaltningsrätt eller kammarrätt genom beslut som vunnit laga kraft omprövas, om beslutet avviker från rättstillämpningen i ett *regeringsrättsavgörande* som har meddelats därefter.

Trots bestämmelsen i 8 § får en fråga som har avgjorts av förvaltningsrätt eller kammarrätt genom beslut som vunnit laga kraft omprövas, om beslutet avviker från rättstillämpningen i ett *avgörande av Högsta förvaltningsdomstolen* som har meddelats därefter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse 2009:793.

2.18 Förslag till lag om ändring i namnlagen (1982:670)

Härigenom föreskrivs att 43 § namnlagen (1982:670)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Ett slutligt beslut av *patentbesvär*rätten får överklagas till *regeringsrätten* genom *besvär*. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om *besvär över* kammarrättens beslut. Patentbesvär

rättens beslut *skall* innehålla uppgift om att särskilt tillstånd krävs för prövning *av besvär till* *regeringsrätten* och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

Föreslagen lydelse

43 §

Ett slutligt beslut av *Patentbesvär*rätten får överklagas till *Högsta förvaltningsdomstolen*. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om *överklagande av* kammarrättens beslut. Patentbesvär

rättens beslut *ska* innehålla uppgift om att särskilt tillstånd krävs för prövning *i Högsta förvaltningsdomstolen* och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Lagen omtryckt 1982:1134.

2.19 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.

Härigenom föreskrivs att 18 § lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Regeringen får i särskilda fall besluta att en innehavare av ordinarie *domartjänst skall* fullgöra en högre eller en i fråga om anställningsförmånerna jämställd *domartjänst* vid en annan domstol än den han tillhör. Detta gäller dock inte justitieråd och *regeringsråd*.

Regeringen får i fråga om dem som tjänstgör vid en domstol men inte är ordinarie domare föreskriva eller i särskilda fall besluta att de *skall* tjänstgöra i andra anställningar eller uppdrag i domstol.

Regeringen får överlåta sina befogenheter enligt första eller andra stycket att fatta beslut i särskilda fall till hovrätter och kammarrätter när det gäller det egna domstolsområdet.

Föreslagen lydelse

18 §

Regeringen får i särskilda fall besluta att en innehavare av ordinarie *domaranställning ska* fullgöra en högre eller en i fråga om anställningsförmånerna jämställd *domaranställning* vid en annan domstol än den han tillhör. Detta gäller dock inte justitieråd.

Regeringen får i fråga om dem som tjänstgör vid en domstol men inte är ordinarie domare föreskriva eller i särskilda fall besluta att de *ska* tjänstgöra i andra anställningar eller uppdrag i domstol.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2.20 Förslag till lag om ändring i lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter

Härigenom föreskrivs att i 7 § lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter¹ ordet ”Regeringsrätten” ska bytas ut mot ”Högsta förvaltningsdomstolen”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av 7 § 2009:681.

2.21 Förslag till lag om ändring i lagen (1989:479) om ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt, m.m.

Härigenom föreskrivs att i 10 § lagen (1989:479) om ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt, m.m.¹ ordet ”Regeringsrätten” ska bytas ut mot ”Högsta förvaltningsdomstolen”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av 10 § 2009:803.

2.22 Förslag till lag om ändring i taxeringslagen
(1990:324)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 12 § taxeringslagen (1990:324) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.
12 §¹

Trots bestämmelsen i 8 § får en fråga som har avgjorts av förvaltningsrätt eller kammarrätt genom beslut som vunnit laga kraft omprövas, om beslutet avviker från rättstillämpningen i ett *regeringsrättsavgörande* som har meddelats därefter.

Trots bestämmelsen i 8 § får en fråga som har avgjorts av förvaltningsrätt eller kammarrätt genom beslut som vunnit laga kraft omprövas, om beslutet avviker från rättstillämpningen i ett *avgörande av Högsta förvaltningsdomstolen* som har meddelats därefter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse 2009:805.

2.23 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll

Härigenom föreskrivs att i 3 d och 9 d §§ lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll¹ ordet ”Regeringsrätten” ska bytas ut mot ”Högsta förvaltningsdomstolen”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av
3 d § 2009:1545
9 d § 2009:1545.

2.24 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden

Häri genom föreskrivs att 2 kap. 5 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

5 §¹

Slutliga beslut av Patent- och registreringsverket i ärenden om utgivningsbevis får överklagas hos *patentbesvärsrätten* inom två månader från dagen för beslutet.

Patentbesvärsrättens slutliga beslut får överklagas till *Regeringsrätten* inom två månader från dagen för beslutet. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om överklagande av kammarrättens beslut. Patentbesvärsrättens beslut *skall* innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning *av överklagande till Regeringsrätten* och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

Slutliga beslut av Patent- och registreringsverket i ärenden om utgivningsbevis får överklagas hos *Patentbesvärsrätten* inom två månader från dagen för beslutet.

Patentbesvärsrättens slutliga beslut får överklagas till *Högsta förvaltningsdomstolen* inom två månader från dagen för beslutet. Därvid tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om överklagande av kammarrättens beslut. Patentbesvärsrättens beslut *ska* innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning *i Högsta förvaltningsdomstolen* och om de grunder på vilka sådant tillstånd meddelas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse 1998:1442.

2.25 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1994:260) om offentlig anställning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Lagen gäller inte

1. statsråden,
2. riksdagens ombudsmän,
3. riksrevisorerna,
4. arbetstagare som är lokalanställda av svenska staten utomlands och som inte är svenska medborgare,
5. arbetstagare som är anställda med särskilt anställningsstöd, i skyddat arbete eller i utvecklingsanställning.

För justitiekanslern, justitieråden och regeringsråden gäller bara 4 § om bedömningsgrunder vid anställning, 7–7 d §§ om bisysslor, 23–29 §§ om arbetskonflikter, 38 § om interimistiskt beslut och 42 § andra stycket om vissa undantag från lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

För justitiekanslern och justitieråden gäller bara 4 § om bedömningsgrunder vid anställning, 7–7 d §§ om bisysslor, 23–29 §§ om arbetskonflikter, 38 § om interimistiskt beslut och 42 § andra stycket om vissa undantag från lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse 2005:1192.

2.26 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning

Härigenom föreskrivs att 3, 15 och 17 §§ lagen (1994:261) om fullmaktsanställning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

En ordinarie domare *skall* anställas med fullmakt. *Regeringen bestämmer* vilka domaranställningar som *skall vara* ordinarie.

Regeringen bestämmer vilka arbetstagare i övrigt som *skall* anställas med fullmakt.

Föreslagen lydelse

3 §

En ordinarie domare *ska* anställas med fullmakt. *I 1 § lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare anges* vilka domaranställningar som *är* ordinarie.

Regeringen bestämmer vilka arbetstagare i övrigt som *ska* anställas med fullmakt.

15 §

Statens ansvarsnämnd beslutar i frågor om avskedande, avstängning och läkarundersökning när det gäller ordinarie domare samt andra arbetstagare som regeringen bestämmer.

Första stycket gäller inte justitiekanslern, justitieråd *och regeringsråd*.

Första stycket gäller inte justitiekanslern *och* justitieråd.

17 §

Mål om tillämpningen av denna lag *skall* handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Föreskrifter om handläggningen av mål om avskedande, avstängning eller läkarundersökning av justitieråd *eller regeringsråd* finns i regeringsformen.

Mål om tillämpningen av denna lag *ska* handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Föreskrifter om handläggningen av mål om avskedande, avstängning eller läkarundersökning av justitieråd finns i regeringsformen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2.27 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att i 59 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring¹ ordet ”Regeringsrätten” ska bytas ut mot ”Högsta förvaltningsdomstolen”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av 59 § 2009:824.

2.28 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

Härigenom föreskrivs att i 109 § lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor¹ ordet ”Regeringsrätten” ska bytas ut mot ”Högsta förvaltningsdomstolen”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av 109 § 2009:825.

2.29 Förslag till lag om ändring i växtförädlarrättslagen (1997:306)

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 6 § växtförädlarrättslagen (1997:306) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

6 §¹

Ett beslut av Statens jordbruksverk överklagas till Patentbesvärsrätten inom två månader från beslutets dag.

Ett slutligt beslut av Patentbesvärsrätten överklagas till *Regeringsrätten* inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om överklagande av kammarrättens beslut. Patentbesvärsrättens beslut *skall* innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning *av överklagande till Regeringsrätten* och om de grunder på vilka ett sådant tillstånd meddelas.

Ett slutligt beslut av Patentbesvärsrätten överklagas till *Högsta förvaltningsdomstolen* inom två månader från beslutets dag. Därvid tillämpas 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om överklagande av kammarrättens beslut. Patentbesvärsrättens beslut *ska* innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning *i Högsta förvaltningsdomstolen* och om de grunder på vilka ett sådant tillstånd meddelas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse 2005:1216.

2.30 Förslag till lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483)

Häri genom föreskrivs att 21 kap. 3 och 15 §§ skattebetalningslagen (1997:483) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

21 kap.

3 §¹

Om en fråga som avses i 1 § har avgjorts av en allmän förvaltningsdomstol, får Skatteverket inte ompröva frågan.

Betalningsskyldighet enligt 12 kap. 7 c § får inte omprövas.

Trots bestämmelsen i första stycket får en fråga som har avgjorts av en förvaltningsrätt eller en kammarrätt genom beslut som fått laga kraft omprövas, om beslutet avviker från rättstillämpningen i ett *regeringsrättsavgörande* som har meddelats efter beslutet.

Trots bestämmelsen i första stycket får en fråga som har avgjorts av en förvaltningsrätt eller en kammarrätt genom beslut som fått laga kraft omprövas, om beslutet avviker från rättstillämpningen i ett *avgörande av Högsta förvaltningsdomstolen* som har meddelats efter beslutet.

15 §²

Beslut om efterbeskattning enligt 12 § 2, 3 eller 4 får meddelas även efter den tid som anges i 14 § men senast sex månader efter det beslut som föranleder ändringen.

Om anstånd har beviljats någon med betalning av skatt i avvaktan på kammarrättens eller *Regeringsrättens* beslut med anledning av överklagande, får efterbeskattning i fråga om skatteavdrag ske senast andra året efter utgången av det kalenderår då domstolens beslut meddelades.

Om anstånd har beviljats någon med betalning av skatt i avvaktan på kammarrättens eller *Högsta förvaltningsdomstolens* beslut med anledning av överklagande, får efterbeskattning i fråga om skatteavdrag ske senast andra året efter utgången av det kalenderår då domstolens beslut meddelades.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse 2009:826.

² Senaste lydelse 2004:1142.

2.31 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:189) om förhandsbesked i skattefrågor

Härigenom föreskrivs att 17, 18, 21 och 22 §§ lagen (1998:189) om förhandsbesked i skattefrågor ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

För ett förhandsbesked rörande en fråga som avses i 1 § första stycket 1 eller 4 får Skatterättsnämnden ta ut en avgift av en enskild sökande enligt föreskrifter som regeringen meddelar.

Om *Regeringsrätten* undanröjer ett förhandsbesked på grund av att det inte borde ha lämnats, *skall* avgiften betalas tillbaka.

Om *Högsta förvaltningsdomstolen* undanröjer ett förhandsbesked på grund av att det inte borde ha lämnats, *ska* avgiften betalas tillbaka.

18 §

Om Skatterättsnämnden eller *Regeringsrätten* gör en undersökning eller anlitar en sakkunnig för att utreda en varas beskaffenhet *skall* sökanden betala för detta om inte nämnden eller *Regeringsrätten* medger undantag.

Om Skatterättsnämnden eller *Högsta förvaltningsdomstolen* gör en undersökning eller anlitar en sakkunnig för att utreda en varas beskaffenhet *ska* sökanden betala för detta om inte nämnden eller *Högsta förvaltningsdomstolen* medger undantag.

21 §

Om en fråga i ett mål vid en allmän förvaltningsdomstol har samband med en fråga om förhandsbesked som är anhängig i Skatterättsnämnden eller *Regeringsrätten*, får domstolen förordna att målet helt eller delvis *skall* vila till dess att förhandsbeskedet vunnit laga kraft.

Om en fråga i ett mål vid en allmän förvaltningsdomstol har samband med en fråga om förhandsbesked som är anhängig i Skatterättsnämnden eller *Högsta förvaltningsdomstolen*, får domstolen förordna att målet helt eller delvis *ska* vila till dess att förhandsbeskedet vunnit laga kraft.

22 §¹

Ett förhandsbesked får överklagas hos *Regeringsrätten*.

Ett förhandsbesked får överklagas hos *Högsta förvaltningsdomstolen*.

Ett överklagande *skall* ha kommit in till Skatterättsnämnden inom tre veckor från den dag då

Ett överklagande *ska* ha kommit in till Skatterättsnämnden inom tre veckor från den dag då klaganden

¹ Senaste lydelse 2003:666.

klaganden fick del av förhands- fick del av förhandsbeskedet.
beskedet.

Om en enskild ansöker om förhandsbesked, får Skatteverket överklaga förhandsbeskedet oavsett utgången i Skatterättsnämnden och även om någon ändring inte yrkas. Om det allmänna ombudet hos Skatteverket har ansökt om förhandsbesked, har ombudet samma rätt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2.32 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter

Härigenom föreskrivs att i 4 kap. 16 § lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter¹ ordet ”Regeringsrätten” ska bytas ut mot ”Högsta förvaltningsdomstolen”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2008:1321 4 kap. 16 § 2003:722.

2.33 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs att 20 kap. 6 och 11 §§ miljöbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 kap.

6 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utser ordförande, *utnämner eller anställer miljøråd* samt förordnar sakkunniga ledamöter i miljödomstol.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utser ordförande, *anställer vikarie för miljøråd* samt förordnar sakkunniga ledamöter i miljödomstol. *I lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av miljøråd.*

11 §

För fullgörande av Svea hovrätts uppgifter som Miljööverdomstol *skall* det, förutom lagfarna domare, finnas miljøråd. Dessa *skall* ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av miljöfrågor. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *utnämner eller anställer miljøråd*.

För fullgörande av Svea hovrätts uppgifter som Miljööverdomstol *ska* det, förutom lagfarna domare, finnas miljøråd. Dessa *ska* ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av miljöfrågor. *I lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av miljøråd.* Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *anställer vikarie för miljøråd*.

Miljööverdomstolen är domför med fyra ledamöter, av vilka minst tre *skall* vara lagfarna. Om en av de lagfarna ledamöterna får förhinder sedan huvudförhandling har påbörjats är rätten ändå domför. Fler än fem ledamöter får inte delta.

Miljööverdomstolen är domför med fyra ledamöter, av vilka minst tre *ska* vara lagfarna. Om en av de lagfarna ledamöterna får förhinder sedan huvudförhandling har påbörjats är rätten ändå domför. Fler än fem ledamöter får inte delta.

Vid behandlingen av frågor om prövningstillstånd *skall* Miljööverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. Ett miljøråd får dock ingå i rätten i stället för en av de lagfarna ledamöterna.

Vid behandlingen av frågor om prövningstillstånd *ska* Miljööverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. Ett miljøråd får dock ingå i rätten i stället för en av de lagfarna ledamöterna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2.34 Förslag till lag om ändring i tullagen (2000:1281)

Häri genom föreskrivs att 9 kap. 13 § tullagen (2000:1281) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

13 §

Om det allmänna ombudet överklagar ett beslut, *skall* ombudet föra det allmännas talan.

I mål som gäller beslut i frågor som avses i 3 och 6 §§ förs det allmännas talan i *Regeringsrätten* av det allmänna ombudet.

Om det allmänna ombudet överklagar ett beslut, *ska* ombudet föra det allmännas talan.

I mål som gäller beslut i frågor som avses i 3 och 6 §§ förs det allmännas talan i *Högsta förvaltningsdomstolen* av det allmänna ombudet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2.35 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:333) om Lagrådet

Härigenom föreskrivs att 2, 5, 6, 8, 9, 12, 14, 15, 18 och 21–25 §§ samt rubriken närmast före 23 § lagen (2003:333) om Lagrådet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I Lagrådet kan det tjänstgöra justitieråd och *regeringsråd*, justitieråd och *regeringsråd* som avgått med ålderspension samt andra lagfarna personer. Fler än sammanlagt sex justitieråd och *regeringsråd* får inte samtidigt tas i anspråk för tjänstgöring i Lagrådet.

I varje avdelning *skall* det ingå både justitieråd och *regeringsråd*. Vid behov får de ersättas av pensionerat justitieråd eller pensionerat *regeringsråd*. Minst en ledamot på avdelningen *skall* dock vara aktivt justitieråd eller *regeringsråd*. Utöver dessa får högst en annan lagfaren person tjänstgöra på en avdelning.

Ordförande på en avdelning i Högsta domstolen eller *Regeringsrätten* får inte utses till ledamot i Lagrådet.

Justitieråd eller *regeringsråd* som har fyllt sextio år får inte utan eget samtycke förordnas till ledamot i Lagrådet.

Regeringen beslutar efter samråd med Högsta domstolen och *Regeringsrätten* hur många ledamöter som var och en av domstol-

Föreslagen lydelse

2 §

I Lagrådet kan det tjänstgöra justitieråd, justitieråd som avgått med ålderspension samt andra lagfarna personer. Fler än sammanlagt sex justitieråd får inte samtidigt tas i anspråk för tjänstgöring i Lagrådet.

5 §

I varje avdelning *ska* det ingå både justitieråd som *tjänstgör i Högsta domstolen* och justitieråd som *tjänstgör i Högsta förvaltningsdomstolen*. Vid behov får de ersättas av pensionerat justitieråd som *tjänstgjort i Högsta domstolen eller Högsta förvaltningsdomstolen*. Minst en ledamot på avdelningen *ska* dock vara aktivt justitieråd. Utöver dessa får högst en annan lagfaren person tjänstgöra på en avdelning.

6 §

Ordförande på en avdelning i Högsta domstolen eller *Högsta förvaltningsdomstolen* får inte utses till ledamot i Lagrådet.

Justitieråd som har fyllt sextio år får inte utan eget samtycke förordnas till ledamot i Lagrådet.

8 §

Regeringen beslutar efter samråd med Högsta domstolen och *Högsta förvaltningsdomstolen* hur många ledamöter som var och en

arna *skall* utse i Lagrådet. Regeringen beslutar om en avdelning *skall* bestå av fyra ledamöter vid behandlingen av ett visst ärende.

Regeringen får bemyndiga chefen för Justitiedepartementet att fatta beslut enligt första stycket.

Högsta domstolen *utser justitieråd och Regeringsrätten regeringsråd* att vara ledamöter i Lagrådet. Vid behov utser dessa domstolar pensionerade justitieråd *respektive pensionerade regeringsråd* att vara ledamöter i Lagrådet.

av domstolarna *ska* utse i Lagrådet. Regeringen beslutar om en avdelning *ska* bestå av fyra ledamöter vid behandlingen av ett visst ärende.

Högsta domstolen *och Högsta förvaltningsdomstolen utser justitieråd i respektive domstol* att vara ledamöter i Lagrådet. Vid behov utser dessa domstolar pensionerade justitieråd att vara ledamöter i Lagrådet.

9 §

Andra ledamöter i Lagrådet ände som avses i 8 § utses av regeringen efter samråd med Högsta domstolen och *Regeringsrätten*.

Andra ledamöter i Lagrådet ände som avses i 8 § utses av regeringen efter samråd med Högsta domstolen och *Högsta förvaltningsdomstolen*.

Regeringen får bemyndiga chefen för Justitiedepartementet att förordna en ledamot som avses i denna paragraf och som tidigare har varit ledamot i Lagrådet.

12 §

Alla justitieråd *och regeringsråd* bör delta i beslut som enligt denna lag fattas av Högsta domstolen respektive *Regeringsrätten*, om de inte är befriade från skyldighet att tjänstgöra eller har annat giltigt skäl att inte delta i beslutet.

Alla justitieråd bör delta i beslut som enligt denna lag fattas av Högsta domstolen respektive *Högsta förvaltningsdomstolen*, om de inte är befriade från skyldighet att tjänstgöra eller har annat giltigt skäl att inte delta i beslutet.

14 §

En ledamot av Lagrådet utses att tjänstgöra för viss tid eller för behandling av ett visst ärende.

Förordnande för viss tid *skall* avse en lagrådsperiod eller en del av en sådan period. För att ett justitieråd *eller ett regeringsråd* från början av en lagrådsperiod *skall* förordnas för kortare tid än hela perioden krävs särskilda skäl.

Förordnande för viss tid *ska* avse en lagrådsperiod eller en del av en sådan period. För att ett justitieråd från början av en lagrådsperiod *ska* förordnas för kortare tid än hela perioden krävs särskilda skäl.

15 §

Justitieråd *eller regeringsråd*, som har tjänstgjort i Lagrådet under minst ett år av en lagrådsperiod, får efter periodens utgång inte utan särskilda skäl utses att på

Justitieråd, som har tjänstgjort i Lagrådet under minst ett år av en lagrådsperiod, får efter periodens utgång inte utan särskilda skäl utses att på nytt tjänstgöra i

nytt tjänstgöra i Lagrådet förrän nästa lagrådsperiod har gått ut.

Lagrådet förrän nästa lagrådsperiod har gått ut.

18 §

Ordförande på en lagrådsavdelning är det justitieråd *eller regeringsråd* som först har utnämnts till ett sådant ämbete.

Ordförande på en lagrådsavdelning är det justitieråd som först har utnämnts till ett sådant ämbete.

När Lagrådets ledamöter sammanträder samfällt, *skall* det justitieråd *eller regeringsråd* som är äldst i tjänst föra ordet.

När Lagrådets ledamöter sammanträder samfällt, *ska* det justitieråd som är äldst i tjänst föra ordet.

21 §

Om det finns skiljaktiga meningar vid behandlingen av ett ärende, *skall* omröstning ske i den mån det behövs.

Om det finns skiljaktiga meningar vid behandlingen av ett ärende, *ska* omröstning ske i den mån det behövs.

Vid omröstning gäller den mening som omfattas av flest ledamöter. Om flera meningar har fått lika många röster gäller den mening som stöds av det justitieråd *eller regeringsråd* som är äldst i tjänst bland dem som har röstat för någon av dessa meningar.

Vid omröstning gäller den mening som omfattas av flest ledamöter. Om flera meningar har fått lika många röster gäller den mening som stöds av det justitieråd som är äldst i tjänst bland dem som har röstat för någon av dessa meningar.

22 §

Vid tillämpning av 18 och 21 §§ *skall* med justitieråd *och regeringsråd* jämföras *pensionerade* justitieråd *och regeringsråd*.

Vid tillämpning av 18 och 21 §§ *ska* med justitieråd jämföras *pensionerat* justitieråd.

Ledamöternas tjänstgöring i Högsta domstolen och Regeringsrätten

Ledamöternas tjänstgöring i Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen

23 §

Justitieråd *och regeringsråd* som tjänstgör i Lagrådet *skall* fortsätta att delta i behandlingen av mål eller ärenden i Högsta domstolen eller *Regeringsrätten* som de har påbörjat. Detsamma gäller behandlingen av mål eller ärenden som *skall* avgöras av Högsta domstolen eller *Regeringsrätten* i dess helhet, om det inte möter starka hinder med hänsyn till arbetsbördan i

Justitieråd som tjänstgör i Lagrådet *ska* fortsätta att delta i behandlingen av mål eller ärenden i Högsta domstolen eller *Högsta förvaltningsdomstolen* som de har påbörjat. Detsamma gäller behandlingen av mål eller ärenden som *ska* avgöras av Högsta domstolen eller *Högsta förvaltningsdomstolen* i dess helhet, om det inte möter starka hinder med hänsyn

24 §

Regeringen kan meddela Lagrådet att det inte har några ärenden att vänta under en viss tid. Regeringen får bemyndiga chefen för Justitiedepartementet att lämna ett sådant meddelande. Justitieråd *och regeringsråd* som är ledamöter i Lagrådet *skall* under en sådan tid tjänstgöra i den domstol som de tillhör, om inte ett brådskande ärende i Lagrådet föranleder annat.

Även i annat fall får justitieråd *och regeringsråd* i Lagrådet tjänstgöra i sin domstol, om det kan ske utan problem för Lagrådets verksamhet. Beslut om detta fattas av Lagrådets ledamöter.

Regeringen kan meddela Lagrådet att det inte har några ärenden att vänta under en viss tid. Regeringen får bemyndiga chefen för Justitiedepartementet att lämna ett sådant meddelande. Justitieråd som är ledamöter i Lagrådet *ska* under en sådan tid tjänstgöra i den domstol som de tillhör, om inte ett brådskande ärende i Lagrådet föranleder annat.

Även i annat fall får justitieråd i Lagrådet tjänstgöra i sin domstol, om det kan ske utan problem för Lagrådets verksamhet. Beslut om detta fattas av Lagrådets ledamöter.

25 §

Lagrådets ledamöter har rätt till och beslutar om ledighet enligt samma grunder som gäller för justitieråden *och regeringsråden* i domstolarna. Vid beslut om ledighet *skall* Lagrådet se till att brådskande ärenden inte fördröjs.

En ledamot som inte har förordnats för en hel lagrådsperiod får vara ledig enligt vad Lagrådets ledamöter bestämmer.

Lagrådets ledamöter har rätt till och beslutar om ledighet enligt samma grunder som gäller för justitieråden i domstolarna. Vid beslut om ledighet *ska* Lagrådet se till att brådskande ärenden inte fördröjs.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.
 2. Vid tillämpning av 2 § ska med justitieråd som avgått med ålderspension jämföras regeringsråd som avgått med ålderspension.
 3. Vid tillämpning av 5, 8 och 22 §§ ska med pensionerat justitieråd jämföras pensionerat regeringsråd.

2.36 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen
(2005:716)

Härigenom föreskrivs att i 14 kap. 9 § utlänningslagen (2005:716)
¹ordet ”Regeringsrätten” ska bytas ut mot ”Högsta förvaltningsdom-
stolen”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av 14 kap. 9 § 2009:1542.

2.37 Förslag till lag om ändring i vägtrafikskattelagen
(2006:227)

Häri genom föreskrivs att 4 kap. 3 § vägtrafikskattelagen (2006:227) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

3 §¹

Om en fråga som avses i 2 § har avgjorts av en allmän förvaltningsdomstol, får Skatteverket inte ompröva frågan.

Trots bestämmelsen i första stycket får en fråga som har avgjorts av en förvaltningsrätt eller kammarrätt genom beslut som fått laga kraft omprövas, om beslutet avviker från rättstillämpningen i ett *regeringsrättsavgörande* som har meddelats efter beslutet.

Trots bestämmelsen i första stycket får en fråga som har avgjorts av en förvaltningsrätt eller kammarrätt genom beslut som fått laga kraft omprövas, om beslutet avviker från rättstillämpningen i ett *avgörande av Högsta förvaltningsdomstolen* som har meddelats efter beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse 2009:846.

2.38 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut

Härigenom föreskrivs att 3–7 §§ lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Regeringsrätten prövar ansökningar om rättsprövning.

En ansökan om rättsprövning enligt 1 eller 2 § ska ha kommit in till *Regeringsrätten* senast tre månader från dagen för beslutet.

En ansökan om rättsprövning enligt 2 a § ska ha kommit in till *Regeringsrätten* senast tre veckor från dagen för beslutet.

Det ska framgå av ansökan vilken rättsregel sökanden anser att beslutet strider mot och vilka omständigheter som åberopas till stöd för detta.

Regeringens beslut gäller även om det har gjorts en ansökan om rättsprövning. *Regeringsrätten* får dock bestämma att beslutet tills vidare inte *skall* gälla.

I ett mål om rättsprövning enligt 1 § *skall* *Regeringsrätten* hålla muntlig förhandling, om sökanden begär det och det inte är uppenbart obehövt.

Om *Regeringsrätten* finner att regeringens beslut strider mot någon rättsregel på det sätt som

Föreslagen lydelse

3 §

Högsta förvaltningsdomstolen prövar ansökningar om rättsprövning.

4 §¹

En ansökan om rättsprövning enligt 1 eller 2 § ska ha kommit in till *Högsta förvaltningsdomstolen* senast tre månader från dagen för beslutet.

En ansökan om rättsprövning enligt 2 a § ska ha kommit in till *Högsta förvaltningsdomstolen* senast tre veckor från dagen för beslutet.

5 §

Regeringens beslut gäller även om det har gjorts en ansökan om rättsprövning. *Högsta förvaltningsdomstolen* får dock bestämma att beslutet tills vidare inte *ska* gälla.

6 §

I ett mål om rättsprövning enligt 1 § *ska* *Högsta förvaltningsdomstolen* hålla muntlig förhandling, om sökanden begär det och det inte är uppenbart obehövt.

7 §

Om *Högsta förvaltningsdomstolen* finner att regeringens beslut strider mot någon rättsregel på det

¹ Senaste lydelse 2009:1539.

sökanden har angett eller som klart framgår av omständigheterna, *skall* beslutet upphävas. Detta gäller dock inte om det är uppenbart att felet saknar betydelse för avgörandet. *Regeringsrätten skall*, om det behövs, återförvisa ärendet till regeringen.

sätt som sökanden har angett eller som klart framgår av omständigheterna, *ska* beslutet upphävas. Detta gäller dock inte om det är uppenbart att felet saknar betydelse för avgörandet. *Högsta förvaltningsdomstolen ska*, om det behövs, återförvisa ärendet till regeringen.

Om regeringens beslut inte upphävs, står det fast.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2.39 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att i 6 kap. 7–9 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ordet ”Regeringsrätten” ska bytas ut mot ”Högsta förvaltningsdomstolen”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2.40 Förslag till lag om ändring i lagen (2009:966) om Försvarsunderrättelsesdomstol

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2009:966) om Försvarsunderrättelsesdomstol ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Försvarsunderrättelsesdomstolen består av en ordförande, en eller högst två vice ordförande samt minst två och högst sex särskilda ledamöter.

Ledamöterna ska vara svenska medborgare och får inte vara underåriga eller i konkursstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken. Innan en ledamot börjar tjänstgöra i domstolen, ska han eller hon ha avlagt domared.

Ordföranden anställs med fullmakt av regeringen som ordinarie domare i domstolen. Vice ordförande och särskilda ledamöter förordnas av regeringen för fyra år.

I lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av ordförande i domstolen. Vice ordförande och särskilda ledamöter förordnas av regeringen för fyra år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2.41 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:000) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen

Härigenom föreskrivs att i 15 § lagen (2010:000) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen ordet ”Regeringsrätten” ska bytas ut mot ”Högsta förvaltningsdomstolen”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

3 Ärendet och dess beredning

Den 1 juli 2004 beslutade regeringen direktiv till en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppgift att göra en samlad översyn av regeringsformen (dir. 2004:96). I uppdraget ingick bl.a. att undersöka om det fanns behov av att tydliggöra domstolarnas roll i det konstitutionella systemet.

Kommittén, som antog namnet Grundlagsutredningen, redovisade sitt uppdrag i betänkandet *En reformerad grundlag* (SOU 2008:125). Den del av betänkandets sammanfattning som behandlar domstolsfrågor finns i *bilaga 1*. Betänkandets lagförslag i nu aktuella delar finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. I *bilaga 3* finns en förteckning över remissinstanserna. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnrJu2008/10662/L6).

Regeringen beslutade nyligen propositionen *En reformerad grundlag* (prop. 2009/10:80) som innehåller förslag till grundlagsändringar och till vissa följdändringar i lag med anledning av Grundlagsutredningens betänkande. Propositionen innehåller även ett antal ställningstaganden av principiell karaktär som denna lagrådsremiss bygger på (se närmare avsnitt 5).

I lagrådsremissen behandlas Grundlagsutredningens förslag till lag om utnämning av ordinarie domare och vissa därmed sammanhängande förslag till lagändringar. Vid beredningen i Regeringskansliet har överläggningar hållits med företrädare för riksdagspartierna.

För att komplettera beredningsunderlaget i några avseenden – tillämpningsområdet för lagen om utnämning av ordinarie domare, byte av benämningen på Högsta förvaltningsdomstolens ledamöter från regeringsråd till justitieråd samt komplettering av Högsta förvaltningsdomstolens behörighet som första domstol – har ett utkast till lagrådsremiss remitterats till Riksdagens ombudsmän, Högsta domstolen, Svea hovrätt, Regeringsrätten, Kammarrätten i Stockholm, Justitiekanslern, Hyres- och arrendenämnden i Malmö, Domstolsverket, Marknadsdomstolen, Arbetsdomstolen, Patentbesvärsträtten, Försvarsunderrättelsesdomstolen, Sveriges advokatsamfund, JUSEK och Sveriges domareförbund.

Utkastet till lagrådsremiss överensstämmer i huvudsak med den slutliga lagrådsremissen. Ingen av remissinstanserna invänder mot de förslag som remissen avsåg. Några av remissinstansernas övriga synpunkter har föranlett mindre ändringar i avsnitten Domarnämndens sammansättning (6.5), Domarnämndens handläggning (6.6) och Regeringens handläggning (6.7). Utkastet till lagrådsremiss och remissyttrandena finns tillgängliga i Justitiedepartementet (dnrJu2010/1335/DOM).

4 Bakgrund

Utnämning av ordinarie domare

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, tillsätter tjänst vid domstol eller vid förvaltningsmyndighet som lyder under regeringen (11 kap. 9 § RF). Regeringens utnämningssmakt är ett utflöde av

att regeringen styr riket. I propositionen *En reformerad grundlag* (prop. 2009/10:80) föreslås att regeringen även fortsättningsvis ska utnämna ordinarie domare samt att bestämmelser om grunderna för förfarandet vid utnämning av ordinarie domare ska meddelas i lag. Regeringen föreslås inte längre ha någon möjlighet att delegera utnämningssmakten. Andra anställda vid domstolarna än de ordinarie domarna ska enligt förslaget anställas av regeringen eller av den myndighet som regeringen bestämmer.

Ansökningsförfarandet

Enligt nuvarande ordning utnämns de allra flesta ordinarie domare efter ett ansökningsförfarande där intresserade ger in skriftliga ansökningar. Den domstol som är i behov av en ordinarie domare anmäler det till Domstolsverket som i sin tur informerar om den lediga anställningen. En statlig nämnd, Domarnämnden, bereder ansökningarna. Domarnämnden har tagit fram en kravprofil för anställning som obefordrad domare och en kravprofil för anställning som chef. Vid annonseringen kan dessa kravprofiler kompletteras med andra krav för anställningen. Till stöd för nämndens bedömning av sökandena inhämtar nämndens kansli ett skriftligt referensmaterial. Sökandena intervjuas av chefen för den domstol där anställningen finns och, när det gäller chefsanställningar, även av Domarnämnden. I vissa ärenden kompletteras underlaget med anlags- eller personlighetstester. Vid chefsrekrytering används regelmässigt utomstående konsulter i beredningen. Domarnämnden lämnar förslag till regeringen på vilken sökande som bör utnämnas. Ofta innehåller nämndens förslag flera kandidater som rangordnats inbördes. Regeringen är inte bunden av nämndens förslag.

Kallelseförfarandet

I ärenden som rör utnämning av de högsta domaranställningarna informeras inte om den lediga anställningen. Ärendena bereds inte heller av Domarnämnden. Dessa utnämns i stället direkt av regeringen efter ett s.k. kallelseförfarande. Utnämningen aktualiseras normalt genom att domstolen tar kontakt med det departement som ansvarar för domstolen. Departementet tar sedan fram ett beslutsunderlag. En särskild kravprofil för anställningen upprättas som bl.a. innehåller specifika krav utifrån verksamhetens behov. Sedan en tid tillämpas ett samrådsförfarande inom Regeringskansliet som innebär att regeringen beträffande de anställningar av detta slag, som bereds inom Justitiedepartementet, samråder med en grupp pensionerade höga domare och representanter från andra juridiska verksamhetsgrenar. Det finns även en ordning vid utnämningen av ledamöter till de två högsta domstolarna som grundas på konstitutionell praxis och som innebär att regeringen informellt samråder med den berörda domstolen inför utnämningsbeslutet. De anställningar som omfattas av kallelseförfarandet är bl.a. anställningar som justitie- och regeringsråd, hovrätts- och kammarrättspresident samt lagman vid de största tings- och förvaltningsrätterna.

Utnämning av domare i andra nordiska länder

I Danmark, Norge och Finland tillämpades tidigare ett förfarande där domarutnämningar föregicks av en beredning inom ministeriet. Samtliga dessa länder har på senare år reformerat utnämningssförfarandet. Motiven bakom reformerna har varit att åstadkomma en ökad öppenhet och legitimitet liksom att öka förutsättningarna för en god domarrekrutering.

I Danmark bereder Dommerudnämningrådet ansökningarna och föreslår en kandidat för regeringen. Regeringen kan utnämna någon annan sökande men bara efter att ha anmält frågan till Folketingets retsutvalg. I Norge bereds ansökningarna av Instillingsrådet för dommere som lämnar ett förslag på tre rangordnade kandidater till regeringen. Regeringen är inte bunden av förslaget. I Finland skiljer man mellan ansökningstjänster och anmälningstjänster. Alla anställningar utom de som ledamot och president i de två högsta domstolarna är ansökningstjänster. Ansökningstjänster förklaras lediga och bereds i Domarförslagsnämnden som ger förslag på tre rangordnade kandidater till regeringen. Regeringen gör sedan en framställan till presidenten som fattar utnämningens beslut. Varken regeringen eller presidenten är bunden av nämndens förslag. De kan dock inte utnämna någon som inte har ansökt om tjänsten. Anmälningstjänsterna förklaras vakanta men bereds inte i Domarförslagsnämnden. Beredningen sker i stället inom den aktuella domstolen eller, om det gäller en president vid domstolen, inom Justitieministeriet. Även någon som inte anmält intresse kan utnämnas till en anmälningstjänst.

I Norge och Danmark är huvudregeln att uppgifter om kandidaters namn är offentliga men undantag kan medges efter begäran. I Finland är uppgifter om vilka som sökt eller anmält intresse alltid offentliga.

Regeringens utnämning av statliga myndighetschefer

I en skrivelse till riksdagen redovisar regeringen sin utnämningsspolitik (skr. 2009/10:43). Skrivelsen omfattar personer som anställs och lönesätts av regeringen. Varje rekrytering av en statlig myndighetschef ska göras med utgångspunkt i en kravprofil och den ska genomföras under ledning av det departement till vilket verksamhetsområde myndigheten hör. Målsättningen är att annonsering ska vara mer huvudregel än undantag. Vissa anställningar, bl.a. landshövdingar, justitiekanslern och riksåklagaren, kommer dock inte bli föremål för annonsering. I skrivelsen görs bedömningen att detsamma ska gälla för anställningarna som ordförande i Högsta domstolen, Regeringsrätten, Patentbesvärsträtten och Marknadsdomstolen samt ordförande tillika chef för Arbetsdomstolen. Det påpekas dock att Grundlagsutredningens förslag till lag om utnämning av ordinarie domare kan påverka utnämningssförfarandet beträffande dessa befattningar.

Vidare införs sekretess i ärenden om anställning av myndighetschefer vid förvaltningsmyndigheter som lyder omedelbart under regeringen (prop. 2009/10:56, rskr. 2009/10:182 och bet. 2009/10:KU15). Sekretess ska gälla för uppgift som lämnar eller kan bidra till upplysning om en enskild kandidats identitet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas

utan att den enskilde lider men. Sekretessregleringen träder i kraft den 1 april 2010.

5 Tidigare ställningstaganden

I propositionen *En reformerad grundlag* görs vissa ställningstaganden beträffande den lag om utnämning av ordinarie domare som behandlas i denna lagrådsremiss (prop. 2009/10:80 s. 131–136). Regeringens ställningstaganden i dessa delar föregicks av överläggningar med företrädare för riksdagspartierna. Ställningstagandena sammanfattas på följande sätt i propositionen.

– Förfarandet vid utnämning av ordinarie domare ska vara utformat på ett sådant sätt att domstolarnas och domarnas självständiga ställning inte kan ifrågasättas. Utnämningförfarandet måste också säkerställa en rekrytering som präglas av bredd och hög kvalitet.

– Alla domarbefattningar bör ledigförklaras innan de tillsätts. Det särskilda kallelseförfarandet för de högre anställningarna som domare bör avskaffas.

– Ärenden om utnämning av ordinarie domare bör beredas i en fristående nämnd. Av nämndens ledamöter bör en majoritet vara domare och representera de olika domstolsslagen. Två av ledamöterna bör vara representanter för allmänheten. Nämnden bör ges ett starkt administrativt stöd av ett kansli och bör bedriva ett aktivt eget rekryteringsarbete. Nämndens arbete bör syfta till att lämna regeringen förslag på lämpliga kandidater till lediga anställningar som ordinarie domare. Sökandens identitet bör inte omfattas av sekretess.

– Regeringen bör inte vara bunden av nämndens kandidatförslag men innan regeringen utnämner någon som inte omfattas av nämndens förslag bör utnämningssärendet återremitteras till nämnden.

6 Utnämning av ordinarie domare

6.1 Utgångspunkter

Regeringens bedömning: Det framtida utnämningförfarandet bör

- utformas så att domstolarnas och domarnas oberoende ställning inte kan ifrågasättas,
- säkerställa en rekrytering som präglas av bredd och hög kvalitet, samt
- ta tillvara det förändringsarbete som genomförts för att förbättra domarrekruteringen.

Skälen för regeringens bedömning: Domstolarna är genom sina rättsskipande uppgifter centrala organ i vårt samhälle. Domstolarna ska värna rättsstaten och den enskildes rättigheter. Det är av avgörande betydelse för domstolarnas oberoende att domarnas integritet och självständighet i dömandet garanteras. Det framtida utnämningförfarandet bör utformas

så att domstolarnas och domarnas oberoende ställning inte kan ifrågasättas.

För att kunna upprätthålla allmänhetens förtroende för rättsstaten krävs att domarna kan möta de högt ställda kraven på kvalitet och effektivitet i dömandet. Det är viktigt att domstolarna även i framtiden kan rekrytera domare som tillhör de skickligaste och för yrket mest lämpade juristerna i landet. Det framtida utnämningsförfarandet bör därför säkerställa att rekryteringen präglas av bredd och hög kvalitet.

Sedan lång tid tillbaka har de som är intresserade kunnat ansöka om anställningar som ordinarie domare. Ansökningsförfarandet har under åren genomgått en rad förändringar. År 1975 inrättades Tjänsteförslagsnämnden för domstolsväsendet (TFN) som fick i uppgift att bereda ansökningarna och lämna kandidatförslag till regeringen. I olika omgångar genomförde TFN förändringar av sina rutiner och arbetsformer som syftade till att höja kvaliteten på beredningsunderlaget. I en proposition år 2008 anvisade regeringen olika åtgärder för att skapa ett bredare rekryteringsunderlag för domaranställningar, bl.a. ersattes TFN av Domarnämnden (prop. 2007/08:113). Det framtida utnämningsförfarandet bör ta tillvara det förändringsarbete som genomförts för att förbättra domarrekruteringen.

Det anförda motsvarar vad som uttalas om utgångspunkterna för utnämningsförfarandet i propositionen *En reformerad grundlag* (prop. 2009/10:80 s. 132 och 134).

6.2 Kallelseförfarandet avskaffas

Regeringens förslag: Alla anställningar som ordinarie domare ska vara möjliga att söka av dem som är intresserade. Det innebär att det s.k. kallelseförfarandet för de högsta domaranställningarna avskaffas.

Grundlagsutredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En stor majoritet av de remissinstanser som yttrar sig, däribland *Riksdagens ombudsmän*, *Svea hovrätt*, *Malmö tingsrätt*, *Länsrätten i Göteborg*, *Justitiekanslern*, *Sveriges advokatsamfund*, *Arbetsgivarverket*, *Sveriges Akademikers Centralorganisation* och *Jusek*, är positiva till att kallelseförfarandet avskaffas.

Skälen för regeringens förslag: Grundlagsutredningen uttalar att kallelseförfarandet för de högsta domaranställningarna har varit kritiserat för bristen på öppenhet och för att beslutsunderlaget inte varit föremål för insyn. Enligt utredningen riskerar detta att väcka tvivel om domarnas oberoende i förhållande till regeringen. Utredningen anser att öppenhets- och demokratihänsyn talar för ett öppet ansökningsförfarande. Utredningen hänvisar också till att en sådan ordning ligger i linje med utvecklingen i övriga Norden. Mot denna bakgrund föreslår utredningen att alla domaranställningarna ska vara möjliga att söka. En majoritet av de remissinstanser som yttrar sig i denna del är positiva till förslaget.

Av de skäl som redovisas i propositionen *En reformerad grundlag* (prop. 2009/10:80 s. 132 och 133) anser regeringen att alla anställningar som ordinarie domare bör vara möjliga att söka av dem som är in-

tresserade och att kallelseförfarandet för de högsta domaranställningarna därmed avskaffas.

6.3 En lag om utnämning av ordinarie domare införs

Regeringens förslag: En lag om utnämning av ordinarie domare införs. Lagen ska omfatta nuvarande anställningar med fullmakt i domstol, anställning som ordförande respektive avdelningsordförande i de två högsta domstolarna samt anställning som domstolschef i Marknadsdomstolen, Arbetsdomstolen respektive Patentbesvärsrätten. De som utnämns enligt lagen ska vara ordinarie domare och således anställas med fullmakt.

Lagen om utnämning av ordinarie domare ska genom hänvisning också tillämpas vid utnämning av hyresråd tillika chef för hyres- och arrendenämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö samt vid utnämning av övriga hyresråd.

Grundlagsutredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens (avsnitt 21.2.3 och 21.2.4 i betänkandet).

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag

En lag om utnämning av ordinarie domare

Grundlagsutredningen föreslår att det införs en lag om utnämning av ordinarie domare. Ingen av remissinstanserna invänder mot förslaget. I enlighet med tidigare ställningstagande i propositionen *En reformerad grundlag* (prop. 2009/10:80 s. 134) bör grunderna för utnämningförfarandet anges i en lag om utnämning av ordinarie domare.

Lagens tillämpningsområde

Utredningen föreslår att lagen ska omfatta anställning som justitieråd och regeringsråd; president och lagman i hovrätt och kammarrätt; hovrättsråd och kammarrättsråd; lagman, chefsrådmän och rådmän vid tingsrätt och länsrätt; fastighetsråd och miljøråd; ordförande i arrendenämnd och hyresnämnd i Stockholm, Göteborg och Malmö; ordförande i Marknadsdomstolen, ordförande i Arbetsdomstolen och ordförande i Patentbesvärsrätten. När det gäller anställning som ordförande i specialdomstolarna samt hyres- och arrendenämnderna kan det förutsättas att utredningen avser anställning som chef för domstolarna respektive myndigheterna.

I regeringsformen föreskrivs att det vid andra domstolar än de två högsta ska finnas ordinarie domare. Undantag härifrån får göras i fråga om domstol som har inrättats för handläggning av en viss bestämd grupp eller vissa bestämda grupper av mål (11 kap. 1 § RF). Ordinarie domare anställs med fullmakt och har längre gående anställningstrygghet än andra statsanställda (11 kap. 5 § RF och lagen [1994:261] om fullmaktsanställning).

Regeringen bestämmer vilka domaranställningar som ska vara ordinarie (3 § lagen om fullmaktsanställning). När det gäller de allmänna domstolsslagen föreskrivs i förordning vilka domare som utnämns med fullmakt. Dessa är justitieråd och regeringsråd; president och lagman i hovrätt och kammarrätt; råd tillika vice ordförande på avdelning och råd i hovrätt och kammarrätt; lagman, chefsrådmann och rådmann i tingsrätt och förvaltningsrätt; miljøråd och fastighetsråd.

Regeringen förordnar ett av justitieråden att vara ordförande i Högsta domstolen och ett av regeringsråden att vara ordförande i Regeringsrätten. Ordförande i Högsta domstolen och Regeringsrätten är administrativ chef för domstolen. Regeringen får också förordna justitieråd att vara avdelningsordförande i Högsta domstolen och regeringsråd att vara avdelningsordförande i Regeringsrätten. Förordnande som ordförande och avdelningsordförande i de högsta domstolarna löper tills vidare.

De ordinarie domare som tjänstgör vid de särskilda domstolarna – fastighetsdomstolarna, miljödomstolarna och migrationsdomstolarna – är anställda med fullmakt i den allmänna domstol till vilken den särskilda domstolen är knuten.

I specialdomstolarna – Marknadsdomstolen, Arbetsdomstolen, Patentbesvärsträtten och den nyligen inrättade Försvarsunderrättelsesdomstolen – behöver det enligt regeringsformen inte finnas ordinarie domare (jfr 11 kap. 1 § RF). Marknadsdomstolen består av en ordförande, en vice ordförande och fem särskilda ledamöter. Regeringen utser ordföranden, vice ordföranden och övriga ledamöter för viss tid. Ordföranden i Marknadsdomstolen är administrativ chef för domstolen. Endast ordföranden i Marknadsdomstolen tjänstgör på heltid i domstolen. För övriga ledamöter är tjänstgöringen ett sidouppdrag. Arbetsdomstolen består av högst fyra ordförande, högst fyra vice ordförande samt sju ledamöter. Sedan den 1 juli 2008 anställs ordförandena i Arbetsdomstolen med fullmakt som ordinarie domare i domstolen (prop. 2007/08:72). Övriga ledamöter förordnas av regeringen för tre år. Regeringen utser en av ordförandena i Arbetsdomstolen att vara administrativ chef för domstolen. I Patentbesvärsträtten finns patenträttsråd, som ska vara tekniskt kunniga eller lagfarna. Regeringen utnämner patenträttsråden och förordnar ett av de lagfarna patenträttsråden att vara domstolens ordförande tillika administrativ chef för domstolen. Sedan drygt ett år tillbaka är samtliga patenträttsråd anställda med fullmakt. Försvarsunderrättelsesdomstolen består av en ordförande, en eller högst två vice ordförande samt minst två och högst sex särskilda ledamöter. Ordföranden anställs med fullmakt som ordinarie domare i domstolen medan vice ordförandena och de särskilda ledamöterna förordnas av regeringen för fyra år.

Ordförandena och avdelningsordförandena i de två högsta domstolarna anställs inte med fullmakt men har fullmakt som justitieråd respektive regeringsråd. Domstolscheferna i Arbetsdomstolen och Patentbesvärsträtten anställs inte heller med fullmakt men har fullmakt som ordförande i Arbetsdomstolen respektive patenträttsråd. Ordföranden i Marknadsdomstolen har ingen bakomliggande fullmaktsanställning.

Den nya lagen om utnämning av ordinarie domare bör omfatta de anställningar i domstol vars innehavare för närvarande utnämns med fullmakt. När det gäller ordförande och avdelningsordförande i de två

högsta instanserna respektive cheferna för specialdomstolarna gör regeringen följande bedömning. Syftet med utredningens förslag är att samtliga anställningar som ordinarie domare ska övergå till ett ansökningsförfarande. Det saknas därför skäl att fortsättningsvis förordna ordförande och avdelningsordförande i de två högsta domstolarna efter ett kallelseförfarande. Dessa anställningar bör vara möjliga att söka och således omfattas av utnämningens tillämpningsområde. Därför bör dessa förordnanden, liksom förordnande som chef i specialdomstolarna, göras om till anställningar med fullmakt.

När det gäller anställning som hyresråd tillika chef för hyres- och arrendenämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö samt anställning som hyresråd anser regeringen att det föreskrivna förfarandet i utnämningens lag bör tillämpas. Hyres- och arrendenämnder är dock förvaltningsmyndigheter och de omnämnda befattningarna är inte att betrakta som ordinarie domare. Regeringen anser därför att dessa befattningar inte bör omfattas av utnämningens tillämpningsområde. I lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder bör dock införas en bestämmelse som föreskriver att lagen om utnämning av ordinarie domare ska tillämpas vid utnämning av hyresråd tillika chef för hyres- och arrendenämnd i Stockholm, Göteborg och Malmö samt av övriga hyresråd.

Ovan nämnda förslag föranleder en rad följändringar i lagar som behandlar de berörda anställningarna. De bestämmelser – som för närvarande finns i förordning – som anger dels vilka som ska vara ordförande i hyres- och arrendenämnd, dels vilka som ska vara chef för hyres- och arrendenämnd respektive Arbetsdomstolen, förs över till lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder respektive lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

6.4 Domarnämnden ska bereda alla ärenden om utnämning av ordinarie domare

Regeringens förslag: Domarnämnden ska bereda alla ärenden om utnämning av ordinarie domare. Domarnämnden ska vara en lagreglerad fristående statlig nämnd. Nämnden ska ha ett kansli. Chefen för kansliet ska vara, eller ha varit, ordinarie domare eller ha liknande yrkeserfarenhet och kompetens. Domarnämnden ska lämna förslag till regeringen på lämpliga kandidater till lediga anställningar som ordinarie domare. Domarnämnden ska också bedriva ett aktivt och långsiktigt arbete för att tillgodose rekryteringsbehovet av ordinarie domare.

Grundlagsutredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens (avsnitt 21.2.4 och 21.2.5 i betänkandet).

Remissinstanserna: Ett flertal remissinstanser, bl.a. *Riksdagens ombudsmän*, *Länsrätten i Göteborg*, *Justitiekanslern*, *Sveriges advokatsamfund* och *Jusek*, tillstyrker förslaget. Några remissinstanser, bl.a. *Svea hovrätt*, *Regeringsrättens ledamöter* och *Domstolsverket*, ifrågasätter behovet av att ersätta Domarnämnden med en ny förslagsnämnd. *Domarnämnden* anser att Domstolsverket bör kvarstå som värdmyndighet för

nämnden. *Regeringsrättens ledamöter* och *Göteborgs tingsrätt* ifrågasätter behovet av att införa ett krav på att nämndens kansli ska bestå av ordinarie eller f.d. ordinarie domare.

Skälen för regeringens förslag: En förslagsnämnd har en central roll och ett stort inflytande över vem som ska anställas som ordinarie domare. En väl fungerande rekryterings- och urvalsprocess är av största vikt för att upprätthålla en hög kvalitet i den dömande verksamheten. Det har också stor betydelse för tilltron till rättsväsendet att medborgare och sökande har förtroende för rekryterings- och urvalsprocessen (jfr prop. 2007/08:113 s 28). Genom beredningen i en förslagsnämnd tillhandahålls regeringen ett gediget beslutsunderlag inför utnämningarna av ordinarie domare. En sådan beredning skapar också goda förutsättningar för en konstitutionell efterhandskontroll av regeringens utnämningssmakt. I likhet med Grundlagsutredningen anser därför regeringen att alla ärenden om utnämning av ordinarie domare bör beredas i en förslagsnämnd.

Grundlagsutredningen anser att det är mer naturligt att inrätta en ny förslagsnämnd med behörighet att hantera samtliga ärenden om utnämning av ordinarie domare än att låta den nuvarande Domarnämnden verka vid sidan av en ny förslagsnämnd. Några remissinstanser, bl.a. *Svea hovrätt*, *Regeringsrättens ledamöter* och *Domstolsverket*, ifrågasätter behovet av att ersätta Domarnämnden med en ny förslagsnämnd. Som redovisas ovan genomfördes nyligen en reform av utnämningsförfarandet där en åtgärd bestod i att Domarnämnden ersatte Tjänsteförslagsnämnden. I likhet med *Domstolsverket* anser regeringen att reformen har fallit väl ut. Enligt regeringens synsätt finns det inga skäl mot att låta Domarnämnden bereda även de högsta domaranställningarna. Regeringen anser därför att Domarnämnden fortsättningsvis bör bereda samtliga ärenden om utnämning av ordinarie domare och om utnämning av hyresråd tillika chef för hyres- och arrendenämnd i Stockholm, Göteborg och Malmö samt av övriga hyresråd.

Regeringen delar Grundlagsutredningens bedömning att förslagsnämnden bör vara reglerad i lag. För att markera Domarnämndens oberoende anser regeringen att Domstolsverket inte längre vara bör värdmyndighet för nämnden. Regeringen anser, i likhet med Grundlagsutredningen, att det bör föreskrivas i lag att nämnden ska ha ett kansli. Grundlagsutredningen anser att det i nämndens kansli ska ingå ordinarie eller f.d. ordinarie domare. Ett par remissinstanser ifrågasätter behovet av ett sådant krav. Regeringen delar utredningens uppfattning att det är viktigt att nämnden har ett väl fungerande kansli som besitter nödvändig kompetens och erfarenhet. En statlig nämnds kansli ska ledas av en chef som ska följa de direktiv och riktlinjer som nämnden beslutar (17 § myndighetsförordningen [2007:515]). Regeringen anser att nämndens behov av kompetens och erfarenhet kan säkerställas genom att uppställa vissa krav på nämndens kanslichef. Regeringen anser att ordinarie domare, liksom andra jurister med liknande yrkeserfarenhet och kompetens, bör kunna komma i fråga som Domarnämndens kanslichef.

För närvarande är Domarnämndens huvudsakliga uppgift att lämna förslag till regeringen i ärenden om anställning som domare eller hyresråd enligt vad som är särskilt föreskrivet. Nämnden har dock även andra uppgifter, bl.a. prövning av frågor om domares bisysslor. I enlighet med Grundlagsutredningens förslag anser regeringen att det av lag bör framgå

att Domarnämnden har till uppgift att lämna förslag till regeringen på lämpliga kandidater till lediga domaranställningar samt bedriva ett aktivt och långsiktigt arbete för att tillgodose rekryteringsbehovet av ordinarie domare. Utöver dessa uppgifter bör Domarnämnden även fortsättningsvis ha andra uppgifter, t.ex. rörande domares bisysslor. Regeringen avser därför att meddela föreskrifter i förordning om andra uppgifter för nämnden.

6.5 Domarnämndens sammansättning

Regeringens förslag: Domarnämnden ska bestå av nio ledamöter. Fem ledamöter ska vara eller ha varit ordinarie domare. Två ledamöter ska vara jurister verksamma utanför domstolsväsendet, varav en ska vara advokat. Två ledamöter ska representera allmänheten. Vid nämndens sammanträden får en representant för Domstolsverket närvara och yttra sig.

Ledamöter och ersättare ska förordnas för en tid av högst fyra år. Ledamöter och ersättare som representerar allmänheten ska väljas av riksdagen. Övriga ledamöter och ersättare förordnas av regeringen. Ledamöter och ersättare som ska vara, eller ha varit, ordinarie domare förordnas på förslag av de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna. Ledamöter och ersättare som ska vara jurister verksamma utanför domstolsväsendet förordnas på förslag av de förvaltningsmyndigheter och organisationer som regeringen bestämmer.

Nämnden ska inom sig utse en ordförande och en vice ordförande.

Grundlagsutredningens förslag: Nämnden ska bestå av nio ledamöter, varav sex ska vara domare och representera de olika domstolslagen och instanserna, en ska vara advokat och två ska vara representanter för allmänheten. Domarna förordnas av regeringen efter att ha nominerats av respektive domstolskategori. Advokaten förordnas av regeringen efter nominering av Sveriges advokatsamfund. Representanterna för allmänheten väljs av riksdagen (avsnitt 21.2.4 i betänkandet).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. *Svea hovrätt* anser att en särskild sammansättning av nämnden i ärenden om utnämning av justitieråd och regeringsråd bör övervägas. *Malmö tingsrätt* anser att det bör ingå en representant för universiteten i nämnden. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* anser att man bör överväga en sammansättning som också innehåller representanter från universiteten och åklagarväsendet. *Kammarrätten i Stockholm* anser att Domarnämnden har den sammansättning och kompetens som krävs för att bereda även de högsta domaranställningarna. *Domarnämnden* anser inte att förslagsnämnden bör uppträda i olika sammansättningar beroende på vilken typ av domaranställning ärendet gäller. I fråga om förslagsnämndens sammansättning hänvisar *Domarnämnden* och *Domstolsverket* till de överväganden som gjordes i prop. 2007/08:113.

Några remissinstanser yttrar sig över det föreslagna nomineringsförslaget. *Malmö tingsrätt* ifrågasätter att ledamoten från tingsrätt enligt förslaget ska nomineras av de tre största tingsrätterna eftersom två av

dessa numera finns i Stockholmsregionen. *Göteborgs tingsrätt* anser att advokatsamfundets styrelse bör nominera en ledamot. *Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO)* invänder mot förslaget att riksdagen ska förordna två ledamöter och föreslår i stället att regeringen förordnar dessa ledamöter efter nominering av riksdagen.

Skälen för regeringens förslag: I samband med den nyligen genomförda reformeringen av rekryteringsförfarandet gjordes bl.a. följande allmänna uttalanden om Domarnämndens sammansättning. Nämndens värdering av sökandenas yrkeserfarenhet och personliga egenskaper kommer att bli avgörande för vilka domare som kommer att anställas. Det är därför av stor vikt att det hos nämndens ledamöter finns kunskap om domarens roll och de krav som ställs på yrket. Ledamöterna bör även ha kunskap om och erfarenhet av rekryteringsfrågor samt kompetens att värdera de sökandes kvalifikationer. Det är också viktigt att nämnden har en väl avvägd sammansättning som kan säkerställa professionella bedömningar och att det finns flera ledamöter som kan bedöma andra juridiska inriktningar än de som är förknippade med den traditionella domarutbildningen (prop. 2007/08:113 s. 28 f.). Regeringen anser att dessa utgångspunkter för nämndens sammansättning – som är väl förenliga med Grundlagsutredningens överväganden – bör gälla även för den framtida Domarnämnden.

Den nuvarande Domarnämnden består av åtta ledamöter som förordnas för högst tre år. Grundlagsutredningen föreslår att förslagsnämnden ska ha nio ledamöter som förordnas för högst fyra år. Ingen av remissinstanserna invänder mot förslaget i denna del. Regeringen ställer sig bakom Grundlagsutredningens förslag.

Den nuvarande Domarnämnden består av fem ledamöter som är eller har varit ordinarie domare och tre ledamöter som är jurister verksamma utanför domstolsväsendet. Grundlagsutredningen föreslår att sex ledamöterna ska vara eller ha varit ordinarie domare, en ska vara advokat och två ska vara representanter för allmänheten.

De allra flesta remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. Några remissinstanser, bl.a. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet*, anser att fler juristyrken utanför domstolsväsendet än advokatycket bör vara representerade i nämnden. Regeringen anser att det finns fog för den uppfattningen. För att kunna göra verklighet av målsättningen att bredda rekryteringsunderlaget för ordinarie domare anser regeringen att fler än en ledamot bör vara jurister verksamma utanför domstolsväsendet. Som redovisas i propositionen *En reformerad grundlag* (prop. 2009/10:80 s. 134) anser dock regeringen, i likhet med Grundlagsutredningen, att det är viktigt att en majoritet av ledamöterna i nämnden är domare och representerar de olika domstolsslagen. Regeringen delar också Grundlagsutredningens bedömning att medverkan från ledamöter som representerar allmänheten skulle öka insynen i nämndens arbete och därmed bidra till att öka allmänhetens förtroende för utnämningssförfarandet. Mot den angivna bakgrunden anser regeringen att fem av Domarnämndens nio ledamöter bör vara eller ha varit ordinarie domare. Två bör vara jurister verksamma utanför domstolsväsendet, varav en bör vara advokat. Vidare bör två ledamöter representera allmänheten.

Vid handläggning av den nuvarande Domarnämndens ärenden om anställning av domstolschefer deltar en representant från Domstolsverket som ledamot. I övriga ärenden har representanten rätt att närvara och yttra sig vid nämndens sammanträden. Grundlagsutredningen lämnar inget förslag i denna del. *Domstolsverket* och *Domarnämnden* anser att nämndens sammansättning även i denna del bör bestå. Grundlagsutredningen har i sina överväganden framhållit vikten av att förslagsnämnden är fristående. Regeringen anser därför att Domstolsverket inte bör vara representerat med en ledamot av nämnden. Domstolsverkets erfarenhet av anställningsfrågor och kunskap i administrativa frågor skulle dock kunna vara till stor nytta även för den framtida Domarnämnden. Regeringen anser därför att en representant för Domstolsverket bör få närvara och yttra sig vid nämndens sammanträden.

Den nuvarande Domarnämnden är en statlig nämnd till vilken regeringen förordnar ledamöter och ersättare. Regeringen utser en ledamot att vara ordförande och en att vara vice ordförande. Grundlagsutredningen föreslår att allmänhetens representanter ska väljas av riksdagen medan övriga ledamöter och ersättare ska förordnas av regeringen på förslag av domstolarna respektive Sveriges advokatsamfund. Det förslås vidare att nämnden inom sig ska utse ordförande och vice ordförande.

SACO anser att allmänhetens representanter bör utses av regeringen på förslag av riksdagen. I enlighet med den formella ansvarskedjans princip – statlig nämnd eller myndighet ansvarar inför regeringen som i sin tur ansvarar inför riksdagen – förordnar regeringen normalt de ledamöter som ska tjänstgöra i en nämnd under regeringen utan några särskilda begränsningar. Det finns dock undantag, t.ex. när det gäller Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. I den nämnden förordnas åtta av tio ledamöter av regeringen bland sådana personer som har föreslagits av parti-grupperna i riksdagen. Med beaktande av Domarnämndens särprägel anser regeringen, liksom utredningen, att det finns skäl att göra avsteg från den formella ansvarskedjans princip beträffande utseende av allmänhetens representanter i Domarnämnden.

Enligt regeringens förslag ska nämnden ha fem ledamöter som är eller ha varit ordinarie domare och två ledamöter ska vara jurister verksamma utanför domstolsväsendet. Grundlagsutredningens förslag såvitt avser nomineringen av de ledamöter som regeringen ska förordna kan därför inte genomföras fullt ut. *Arbetsdomstolen* har under remitteringen av utkastet till lagrådsremiss ifrågasatt varför inte också specialdomstolarna ska ha rätt att nominera ledamöter till Domarnämnden. I fortsättningen kommer nämnden visserligen handlägga ärenden som rör anställningar i både specialdomstolarna och hyres- och arrendenämnderna. Den helt övervägande delen av ärenden kommer dock att gälla anställningar i de allmänna domstolsslagen. Regeringen anser därför, i likhet med utredningen, att ledamöter och ersättare som ska vara eller ha varit ordinarie domare bör förordnas på förslag av de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna. Ledamöter och ersättare som ska vara jurister verksamma utanför domstolsväsendet bör förordnas på förslag av de förvaltningsmyndigheter och organisationer som regeringen bestämmer.

I likhet med Grundlagsutredningen anser regeringen att nämnden bör inom sig utse en ordförande och en vice ordförande.

6.6 Domarnämndens handläggning

Regeringens förslag: Domarnämnden ska på lämpligt sätt informera om lediga anställningar som ordinarie domare. Den som vill ansöka om en ledig anställning ska lämna in en skriftlig ansökan till Domarnämnden. Därutöver får en generell intresseanmälan göras beträffande en viss typ av anställning eller flera typer av anställningar. Sökandens identitet ska inte omfattas av sekretess. Nämndens förslag till regeringen ska motiveras. Nämndens förslag i ärenden om utnämning ska inte kunna överklagas.

Regeringens bedömning: I övrigt bör förvaltningslagen (1986:223) och myndighetsförordningen (2007:515) gälla vid nämndens handläggning.

Grundlagsutredningens förslag: När det gäller hur förfarandet hos nämnden inleds överensstämmer utredningens förslag i huvudsak med regeringens (avsnitt 21.2.3 i betänkandet). Utredningen föreslår att nämndens förslag normalt ska omfatta flera kandidater och att nämnden särskilt ska motivera om färre än tre kandidater förs upp på förslag (avsnitt 21.2.5). Därutöver föreslår utredningen ett antal handläggningsregler om bl.a. nämndens beslutförhet och utformningen av förslagen till regeringen.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna, bl.a. *Riksdagens ombudsmän (JO)*, *Svea hovrätt*, *Länsrätten i Göteborg*, *Justitiekanslern*, *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet*, *Arbetsdomstolen* och *Jusek*, tillstyrker utredningens förslag.

Flera remissinstanser invänder mot förslaget om intresseanmälningar. Några remissinstanser, bl.a. *Högsta domstolens ledamöter* och *Arbetsgivarverket*, befår att de flesta skulle uppleva det som lika känsligt att anmäla sitt intresse för de berörda domaranställningarna som att lämna in en ansökan. Några remissinstanser, bl.a. *Regeringsrättens ledamöter* och *Domarnämnden*, befår att förslaget med intresseanmälningar kommer att leda till administrativt merarbete eftersom det kommer vara oklart hur intresseanmälningarna ska hanteras i konkreta anställningsärenden. *JO* och *Justitiekanslern* tillstyrker dock uttryckligen förslaget om intresseanmälningar eftersom de anser att ett sådant system borde avhjälpa de nackdelar som ett öppet ansökningsförfarande medför.

Ett flertal remissinstanser, bl.a. *Högsta domstolens ledamöter*, *Hovrätten över Skåne och Blekinge*, *Regeringsrättens ledamöter*, *Domstolsverket*, *Arbetsgivarverket* och *Sveriges advokatsamfund*, invänder mot förslaget att ansökningsförfarandet ska vara helt öppet och anser att regeringen bör överväga att införa en sekretessbestämmelse i ärenden rörande de högsta domaranställningarna. *Arbetsdomstolen* och *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* invänder dock uttryckligen mot att det ska finnas en möjlighet till anonymisering av sökandena.

Regeringsrättens ledamöter anser att det inte bör införas ett krav på att motivera varför förslagsnämnden för upp färre än tre personer på förslag. *Kammarrätten i Stockholm* anser att det är onödigt att reglera hur många sökanden som ska föras upp på förslag. *Domarnämnden* anser att den föreslagna lagen om utnämning av ordinarie domare är ofullständig i

jämförelse med det regelverk som för närvarande styr nämndens verksamhet. *Kammarrätten i Stockholm* föreslår att de regler som styr Domarnämnden, som för närvarande finns i förordning, tas in i lag.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Hur förfarandet hos Domarnämnden bör inledas

Som framgår ovan ska fortsättningsvis alla anställningar som ordinarie domare vara möjliga att söka av dem som är intresserade. Enligt nuvarande ordning anmäler Domstolsverket en vakans inom de allmänna domstolsslagen till Domarnämnden som i sin tur informerar om den lediga anställningen. Domarnämnden använder en kravprofil för anställningen och de som är intresserade lämnar in en skriftlig ansökan till Domarnämnden. När det gäller specialdomstolarna bevakas behovet av domarpersonal av det departement till vilket domstolen hör. Patentbesvärshöjningen har en särskild tjänsteförslagsnämnd inom domstolen som lämnar förslag till kandidater till regeringen. Ärenden om domaranställning inom specialdomstolarna, såväl chefer som övriga, handläggs hos regeringen inom ramen för ett kallelseförfarande (se närmare avsnitt 4).

När samtliga domaranställningar nu ska kunna sökas är det naturligt att Domarnämnden får till uppgift att informera om lediga anställningar. När det gäller anställningar inom de allmänna domstolsslagen bör Domstolsverket fortsätta att anmäla vakanser till nämnden. I fråga om specialdomstolarna bör i stället domstolarna själva kontakta nämnden när det finns behov av ordinarie domare. Regeringen anser att det av lag bör framgå att anställningarna ska vara möjliga att söka, att Domarnämnden ska informera om lediga anställningar och att de som är intresserade ska ansöka genom att lämna in en skriftlig ansökan till nämnden.

Utformningen av kravprofilen bör överlämnas till Domarnämnden. Vid utformningen av kravprofilen och annonseringen är det naturligt att nämnden samråder med den domstol där den lediga anställningen finns. Som bl.a. *Högsta domstolen* och *Arbetsdomstolen* påpekade vid remitteringen av utkastet till lagrådsremiss gör sig detta särskilt gällande beträffande anställning i de högsta instanserna eller annan anställning där domstolen kan ha behov av en särskild kompetens eller yrkesbakgrund.

I syfte att underlätta för dem som uppfattar det som känsligt att söka en domaranställning föreslår utredningen att intresserade personer, utöver att kunna ansöka om en ledig anställning, ska kunna göra en intresseanmälan avseende någon typ eller några typer av anställning. De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. Några remissinstanser, bl.a. *Högsta domstolens ledamöter* och *Arbetsgivarverket*, befarar dock att de flesta skulle uppleva det som lika känsligt att anmäla sitt intresse för de berörda domaranställningarna som att lämna in en ansökan. Andra remissinstanser, bl.a. *Regeringsrättens ledamöter* och *Domarnämnden*, befarar att systemet med intresseanmälningar kommer att leda till administrativt merarbete. I likhet med utredningen anser regeringen att det bör finnas flera sätt att visa intresse för en domaranställning. Risken för administrativt merarbete torde till stor del kunna undvikas genom att det inom nämnden utformas tydliga riktlinjer för hur

intresseanmälningar ska hanteras. Regeringen delar därför utredningens bedömning att det bör införas en möjlighet att göra en generell intresseanmälan beträffande en viss typ av anställning eller flera typer av anställningar.

Behovet av en sekretessbestämmelse

Som nämnts ovan föreslår Grundlagsutredningen att ansökningsförfarandet ska vara helt öppet. Ett flertal remissinstanser, bl.a. *Högsta domstolens ledamöter, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Regeringsrättens ledamöter, Domstolsverket, Arbetsgivarverket* och *Sveriges advokatsamfund*, anser att regeringen bör överväga att införa en sekretessbestämmelse i ärenden rörande de högsta domaranställningarna. Av de skäl som redovisas i propositionen *En reformerad grundlag* (prop. 2009/10:80 s. 133–136) ställer sig regeringen bakom Grundlagsutredningens förslag att de sökandes identitet inte ska omfattas av sekretess.

Underlaget för Domarnämndens bedömning

Grundlagsutredningen tar inte upp frågan om vilket underlag förslagsnämnden bör ha vid sin bedömning.

Vid reformeringen av rekryteringsförfarandet gjorde regeringen vissa uttalanden om underlaget för Domarnämndens bedömning. Inledningsvis framhölls att framtagandet av en kravprofil utgjorde ett viktigt instrument, bl.a. för att redovisa vilka principer som gäller för nämndens bedömning. Vidare uttalades bl.a. följande. Det skriftliga referensmaterialet är ett viktigt underlag för bedömningen av en sökandes meriter. Det är därför angeläget att detta material på ett så fullständigt sätt som möjligt återspeglar sökandens kvalifikationer. Skriftliga uppgifter kan i vissa fall behöva kompletteras med muntliga upplysningar från uppgiftslämnarna. Intervjuer av domstolschefen eller nämnden bör vidare vara ett självklart inslag i alla ärenden. Intervjuer och referenstagning kan också behöva kompletteras med anlags- eller personlighetstester. Det är viktigt att kontinuerligt sträva efter att förbättra utformningen och användningen av de verktyg som används för att bedöma de sökande. Därmed kan i förlängningen kvalitativt bättre förslag lämnas till regeringen (prop. 2007/08:113 s. 36 och 37).

Regeringen anser att dessa uttalanden alltjämt bör bilda utgångspunkt för hur Domarnämnden ska inhämta underlag för sin bedömning. Sådana urvalstester som används i rekryteringsärenden ska från den 1 april 2010 omfattas av sekretess (prop. 2009/10:56, rskr. 2009/10:182 och bet. 2009/10:KU15).

När nämnden inhämtar underlag för sin bedömning är det naturligt att nämnden tar kontakt med den berörda domstolen. Under remitteringen av utkastet till lagrådsremiss har bl.a. *Högsta domstolen* och *Regeringsrätten* föreslagit att det ska införas en regel om samråd med berörd domstol. Enligt gällande ordning finns det föreskrifter i förordning om att Domarnämnden bl.a. ska inhämta yttrande från chefen för den aktuella domstolen (7 § förordning [2008:427] med instruktion för Domarnämnden). Grundlagsutredningen föreslår inte några särskilda lag-

bestämmelser i denna del. Inte heller regeringen anser att det finns skäl att i lag införa särskilda regler om hur nämnden ska inhämta underlag för sin bedömning (jfr även avsnitt 6.7).

Grunderna för bedömningen av de sökande

Grundlagsutredningen tar inte upp frågan om grunderna för förslagsnämndens bedömning.

Vid reformeringen av rekryteringsförfarandet gjordes vissa uttalanden om vilka överväganden nämnden bör göra vid bedömningen av sökandenas meriter. Där uttalades bl.a. följande. Enligt regeringens uppfattning bör domarrekruteringen grundas på en objektiv och saklig helhetsbedömning av sökandenas samtliga meriter för den sökta anställningen. Skickligheten bör liksom hittills sättas främst och de faktorer som generellt bör väga särskilt tungt vid bedömningen av skickligheten är yrkesskicklighet, personliga egenskaper, yrkeserfarenhet och utbildning. Bedömningen bör vidare göras utifrån de krav som den aktuella anställningen ställer och alltså avse sökandenas lämplighet för just den sökta anställningen (prop. 2007/08:113 s. 32–35).

Regeringen anser att dessa uttalanden om meritvärderingen av de sökande bör ligga till grund även för Domarnämndens framtida bedömningar. Vid anställning inom staten ska avseende fästas endast vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet (11 kap. 9 § andra stycket RF). Skickligheten ska sättas främst, om det inte finns särskilda skäl för något annat (4 § andra stycket lagen [1994:260] om offentlig anställning).

Regeringen delar Grundlagsutredningens uppfattning att det i normala fall är lämpligt att Domarnämnden för upp flera kandidater på förslag. I likhet med *Kammarrätten i Stockholm* anser dock regeringen att det inte finns anledning att i lag föreskriva hur många sökande som ska föras upp på förslag.

Förfaranderegler

Grundlagsutredningen föreslår bestämmelser om nämndens beslutförhet (3 och 8 §§ i förslaget), om vilka ansökningar och intresseanmälningar som nämnden är skyldig att beakta (7 § andra stycket), om behörighet att pröva vissa frågor (9 §), om vilka uppgifter som nämndens beslut ska innehålla (10 §) och om hur nämnden får meddela bestämmelser om sin organisation m.m. (12 §).

Vid handläggning i en statlig nämnd gäller förvaltningslagen (1986:223) och myndighetsförordningen (2007:515), om inte annat föreskrivs i lag eller förordning. Motsvarigheter till utredningens ovan nämnda förslag till handlägningsregler finns redan i förvaltningslagen och myndighetsförordningen. Regeringen anser därför att det inte finns skäl att införa dessa i den nya lagen. Regeringen avser att i förordning meddela undantag från bestämmelsen om ordförandens rätt att i brådsökande fall besluta ärenden ensam (jfr 16 § andra stycket myndighetsförordningen).

I likhet med utredningen anser regeringen att det bör införas bestämmelser i lag om att nämndens förslag ska motiveras och att nämndens förslag i ärenden om utnämning inte ska kunna överklagas.

6.7 Regeringens handläggning

Regeringens förslag: Regeringen ska inte vara bunden av Domarnämndens kandidatförslag. Innan regeringen utnämner någon som inte omfattas av nämndens förslag, ska dock nämnden ges tillfälle att yttra sig över honom eller henne.

Grundlagsutredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens (avsnitt 21.2.5 i betänkandet).

Remissinstanserna: De allra flesta remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. Några remissinstanser, bl.a. *Högsta domstolens ledamöter* och *Domstolsverket*, framhåller att regeringen bör kunna utnämna andra än de som sökt eller anmält intresse till förslagsnämnden. *Högsta domstolens ledamöter* och *Regeringsrättens ledamöter* anser att den nuvarande ordningen med samråd inför en utnämning i de högsta domstolarna bör bibehållas.

Skälen för regeringens förslag: Av de skäl som redovisas i propositionen *En reformerad grundlag* (prop. 2009/10:80 s. 134) bör regeringen inte vara bunden av nämndens kandidatförslag men vara skyldig att återremittera ärendet till nämnden för yttrande innan någon som inte omfattas av nämndens förslag utnämns.

Högsta domstolens ledamöter och *Regeringsrättens ledamöter* anser att den nuvarande ordningen med samråd inför en utnämning i de högsta domstolarna bör bibehållas. Domarnämnden kommer, som nämnts i avsnitt 6.6, att ha kontakt med den berörda domstolen, bl.a. i fråga om utformning av kravprofil och annons. Det kan också finnas anledning för regeringen att vid sin handläggning av ärendet ha kontakt med berörd domstol. Regeringen anser dock inte att det finns skäl att införa särskilda regler om att regeringen ska samråda med berörd domstol inför beslut om utnämning.

6.8 Övriga frågor

Regeringens förslag: Ett antal lagar ändras till följd av att den högsta allmänna förvaltningsdomstolen byter namn från Regeringsrätten till Högsta förvaltningsdomstolen. Ledamöterna i Högsta förvaltningsdomstolen ska benämnas justitieråd. Rättegångsbalken och lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar ändras till följd av att Högsta förvaltningsdomstolen som första domstol ska pröva om justitieråd i Högsta domstolen ska skiljas eller avstängas från sin anställning eller vara skyldig att genomgå läkarundersökning.

Grundlagsutredningen lämnar inga förslag i dessa delar.

Remissinstanserna: Vid remitteringen av utkastet till lagrådsremiss har ingen av remissinstanserna invänt mot regeringens förslag i denna del (se närmare avsnitt 3).

Skälen för regeringens förslag: I regeringens proposition *En reformerad grundlag* (prop. 2009/10:80) föreslås att Regeringsrätten byter namn till Högsta förvaltningsdomstolen. I förevarande lagrådsremiss lägger regeringen fram de förslag till lagändringar som följer av namnbytet.

Regeringen anser att ledamöterna i Högsta förvaltningsdomstolen efter namnbytet inte bör benämnas regeringsråd. Samtliga ledamöter i de två högsta instanserna kan lämpligen benämnas på samma sätt. Ledamöterna i Högsta förvaltningsdomstolen bör därför benämnas justitieråd.

I ovan nämnda proposition föreslås att Högsta förvaltningsdomstolen – i stället för Högsta domstolen – som första domstol ska pröva om justitieråd i Högsta domstolen ska skiljas eller avstängas från sin anställning eller vara skyldig att genomgå läkarundersökning (föreslagen lydelse av 11 kap. 8 § RF). Lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar bör därför kompletteras med en bestämmelse av denna innebörd (jfr 3 kap. 3 § andra stycket RB). I rättegångsbalken bör Högsta domstolens behörighet som första domstol begränsas i motsvarande mån.

7 Ikraftträdande m.m.

Regeringens förslag: De föreslagna lagbestämmelserna ska träda i kraft den 1 januari 2011.

I övergångsbestämmelser till dels lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar, dels lagen (2003:333) om Lagrådet, föreskrivs att med pensionerat justitieråd ska, vid tillämpningen av vissa bestämmelser, jämföras pensionerat regeringsråd.

Grundlagsutredningens förslag: Utredningens förslag om tidpunkt för ikraftträdande överensstämmer med regeringens. När ledamöterna ska förordnas för första gången ska tre ledamöter väljas för fyra år, tre ledamöter för tre år och tre ledamöter för två år.

Remissinstanserna yttrar sig inte i denna del.

Skälen för regeringens förslag: De bestämmelser som föreslås i denna lagrådsremiss bör träda i kraft vid samma tidpunkt som de föreslagna bestämmelserna i propositionen *En reformerad grundlag* (prop. 2009/10:80). I likhet med Grundlagsutredningen anser därför regeringen att de föreslagna lagbestämmelserna bör träda i kraft den 1 januari 2011.

I likhet med Grundlagsutredningen anser regeringen att det kan vara lämpligt att säkerställa kontinuiteten i Domarnämndens arbete genom att inte samtliga ledamöter ersätts vid samma tidpunkt. Enligt förslaget till lag om utnämning av ordinarie domare ska ledamöter förordnas för en tid om högst fyra år. Det är således möjligt att förordna ledamöter för olika tidsperioder utan att det behöver införas en sådan övergångsbestämmelse som utredningen föreslår.

I lagrådsremissen föreslås en rad ändringar till följd av att regeringsråd i fortsättningen ska benämnas justitieråd. Pensionerat regeringsråd bör dock vid tillämpningen av dels 3 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar, dels vissa bestämmelser i lagen (2003:333) om Lagrådet, jämföras med pensionerat justitieråd. Till dessa lagändringar bör därför införas övergångsbestämmelser med sådan innebörd.

8 Ekonomiska konsekvenser

Regeringens bedömning: Förslagen kommer att medföra vissa kostnadsökningar för staten. Dessa kostnader bedöms rymmas inom befintliga anslagsramar.

Grundlagsutredningens bedömning: Förslaget kan komma att medföra vissa kostnadsökningar (avsnitt 38 i betänkandet).

Remissinstanserna: Endast *Kammarrätten i Stockholm* yttrar sig i denna del och framhåller att Domarnämndens ökade arbetsbörda kommer leda till att nämndens kansli behöver förstärkas.

Skälen för regeringens bedömning: De föreslagna bestämmelserna kommer leda till att Domarnämnden får fler ärenden om domaranställningar att bereda. Antalet nya ärenden är dock begränsat. En annan förändring är att Domarnämnden ska bedriva ett mer aktivt rekryteringsarbete. Vidare ska Domarnämnden fortsättningsvis vara organisatoriskt frikopplat från Domstolsverket. Domarnämndens kansli ska också förstärkas. Sammantaget kommer de föreslagna förändringarna leda till vissa kostnadsökningar för staten. Dessa bedöms rymmas inom befintliga anslagsramar.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om utnämning av ordinarie domare

Tillämpningsområde

1 § Denna lag avser utnämning av ordinarie domare. Dessa är

1. justitieråd tillika ordförande, justitieråd tillika avdelningsordförande och övriga justitieråd i Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen,
2. president, lagman samt råd tillika vice ordförande på avdelning och övriga råd i hovrätt och kammarrätt,
3. lagman, chefsrådmann och rådmann i tingsrätt och förvaltningsrätt,
4. fastighetsråd och miljöråd,
5. ordförande i Marknadsdomstolen,
6. ordförande tillika chef och övriga ordförande i Arbetsdomstolen,
7. patenträttsråd tillika ordförande och övriga patenträttsråd i Patentbesvär-rätten,
8. ordförande i Försvarsunderrättsdomstolen.

Paragrafen anger lagens tillämpningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

I fråga om de allmänna domstolsslagen omfattar tillämpningsområdet anställningar som justitieråd tillika ordförande, justitieråd tillika avdelningsordförande och övriga justitieråd i de högsta domstolarna; president, lagman samt råd tillika vice ordförande på avdelning och övriga råd i hovrätt och kammarrätt; lagman, chefsrådman och rådman i tingsrätt och förvaltningsrätt; fastighetsråd och miljöråd (punkterna 1–4). I fråga om specialdomstolarna omfattar tillämpningsområdet anställningar som ordförande i Marknadsdomstolen, ordförande tillika chef och övriga ordförande i Arbetsdomstolen, patenträttsråd tillika ordförande och övriga patenträttsråd i Patentbesvärslagen samt ordförande i Försvarsunderrettelsesdomstolen (punkterna 5–8). De som utnämns enligt lagen är ordinarie domare och anställs med fullmakt (3 § lagen [1994:261] om fullmaktsanställning). Det innebär en förändring för dels ordförande och avdelningsordförande i de två högsta instanserna, dels ordförande i Marknadsdomstolen, ordförande tillika chef för Arbetsdomstolen och patenträttsråd tillika chef för Patentbesvärslagen. Genom hänvisningar i 3 och 6 §§ lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder ska lagen tillämpas även vid utnämning av hyresråd tillika chef för hyres- och arrendenämnd i Stockholm, Göteborg och Malmö samt vid utnämning av övriga hyresråd.

Domarnämnden

2 § Ärenden om utnämning av ordinarie domare ska beredas i en statlig nämnd (Domarnämnden).

Paragrafen behandlar beredningen av ärenden om utnämning av ordinarie domare. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

I paragrafen föreskrivs att ärenden om utnämning av ordinarie domare ska beredas i Domarnämnden. Om annat inte föreskrivs i denna lag gäller förvaltningslagen (1986:223) och myndighetsförordningen vid nämndens handläggning. Bestämmelser om beredningen kommer att tas in i förordningen med instruktion för Domarnämnden. Vidare kan nämnden i arbetsordningen meddela närmare föreskrifter om handläggningen av ärenden (4 § myndighetsförordningen [2007:515]).

3 § Nämnden ska lämna förslag till regeringen i ärenden om utnämning av ordinarie domare. Nämnden ska även bedriva ett aktivt och långsiktigt arbete för att tillgodose rekryteringsbehovet av ordinarie domare.

Regeringen meddelar föreskrifter om andra uppgifter för nämnden.

Paragrafen anger nämndens uppgifter. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

I *första stycket* föreskrivs att nämnden ska lämna förslag till regeringen i ärenden om utnämning av ordinarie domare. Av 9 § följer att förslagen ska motiveras. Nämnden ska även bedriva ett aktivt och långsiktigt arbete för att tillgodose rekryteringsbehovet av ordinarie domare. Nämnden kan i arbetsordningen meddela närmare föreskrifter om hur rekryteringsarbetet ska bedrivas (4 § myndighetsförordningen).

I *andra stycket* lämnas en upplysning om att regeringen meddelar föreskrifter om andra uppgifter för nämnden. Exempel på sådana uppgifter är att pröva frågor om domares bisysslor och lämna förslag i ärenden om anställning av vikarie för ordinarie domare.

4 § Nämnden består av nio ledamöter. Fem ledamöter ska vara, eller ha varit, ordinarie domare. Två ledamöter ska vara jurister verksamma utanför domstolsväsendet, varav en ska vara advokat. Två ledamöter ska representera allmänheten. För varje ledamot ska det finnas en personlig ersättare.

Ledamöter och ersättare förordnas för en tid av högst fyra år. Ledamöter och ersättare som representerar allmänheten väljs av riksdagen. Övriga ledamöter och ersättare förordnas av regeringen. Ledamöter och ersättare som ska vara, eller ha varit, ordinarie domare förordnas på förslag av de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna. Ledamöter och ersättare som ska vara jurister verksamma utanför domstolsväsendet förordnas på förslag av de förvaltningsmyndigheter och organisationer som regeringen bestämmer.

Nämnden utser inom sig en ordförande och en vice ordförande.

Paragrafen behandlar nämndens sammansättning och hur ordförande och vice ordförande i nämnden utses. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Enligt *första stycket* ska nämnden bestå av nio ledamöter. Fem ska vara eller ha varit ordinarie domare. Två ska vara jurister verksamma utanför domstolsväsendet, varav en ska vara advokat. Utöver advokater avses jurister verksamma vid t.ex. Åklagarmyndigheten, Skatteverket eller universiteten. I *stycket* föreskrivs vidare att två ledamöter ska representera allmänheten.

Enligt *andra stycket* ska ledamöter och ersättare förordnas för en tid av högst fyra år. Ledamöter och ersättare som representerar allmänheten ska väljas av riksdagen. Övriga ledamöter och ersättare ska förordnas av regeringen. Ledamöter och ersättare som ska vara, eller ha varit, ordinarie domare förordnas på förslag av de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna. Ledamöter och ersättare som ska vara jurister verksamma utanför domstolsväsendet förordnas på förslag av de förvaltningsmyndigheter och organisationer som regeringen bestämmer. Bestämmelser om nomineringen av de ledamöter och ersättare som förordnas av regeringen kommer att tas in i förordningen med instruktion för Domarnämnden.

Enligt *tredje stycket* ska nämnden inom sig utse en ordförande och en vice ordförande.

5 § Vid nämnden ska det finnas ett kansli. Chefen för kansliet ska vara, eller ha varit, ordinarie domare eller ha liknande yrkeserfarenhet och kompetens.

Paragrafen behandlar nämndens kansli. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

I paragrafen föreskrivs att nämnden ska ha ett kansli. Kansliet ska ledas av en chef som ska vara, eller ha varit, ordinarie domare eller ha liknande yrkeserfarenhet och kompetens. Chefen ska följa de direktiv och riktlinjer som nämnden beslutar (17 § myndighetsförordningen). Med liknande yrkeserfarenhet och kompetens som ordinarie domare avses jurister med flera års yrkeserfarenhet som t.ex. åklagare, advokater eller sakkunniga inom Regeringskansliet.

Domarnämndens handläggning

6 § Nämnden ska på lämpligt sätt informera om en ledig anställning som ordinarie domare.

Paragrafen behandlar information om lediga anställningar som ordinarie domare. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

I paragrafen föreskrivs att nämnden på lämpligt sätt ska informera om en ledig anställning som ordinarie domare. Med informera avses annonsering och andra informationsinsatser som kan behövas för att väcka intresse hos dem som kan vara lämpliga för den aktuella anställningen. Vid utformningen av kravprofil och annons bör nämnden samråda med berörd domstol.

7 § Den som vill ansöka om en ledig anställning ska lämna in en skriftlig ansökan till nämnden.

Därutöver får en generell intresseanmälan för anställningar som anges i 1 § göras till nämnden.

Paragrafen behandlar sätten att söka en anställning som ordinarie domare. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

I *första stycket* föreskrivs att den som vill ansöka om en ledig anställning ska lämna in en skriftlig ansökan till nämnden. För ansökan om domaranställning tillhandahåller nämnden en särskilt framtagen blankett.

Enligt *andra stycket* får även en generell intresseanmälan göras för anställningar som anges i 1 §. En intresseanmälan kan avse en viss typ av anställning, t.ex. lagman i kammarrätt, eller flera typer av anställningar. Den kan också begränsas till en viss region. Nämnden kan efter samtycke föra upp en person som kandidat på listan över dem som avgett intresseanmälningar. Om en anställning som omfattas av en intresseanmälan blir ledig, kan den som anmält intresse på begäran av nämnden behöva komplettera sin anmälan med ytterligare uppgifter.

8 § En företrädare för Domstolsverket får närvara och yttra sig vid nämndens sammanträden.

I paragrafen föreskrivs att en företrädare för Domstolsverket får närvara och yttra sig vid nämndens sammanträden. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Företrädaren är inte ledamot av nämnden och har inte rösträtt.

9 § Nämndens förslag till regeringen ska motiveras.

I paragrafen föreskrivs att nämndens förslag ska motiveras. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Motiveringen bör skrivas i förhållande till de kriterier som gäller vid bedömningen av de sökandes meriter (jfr föreslagen lydelse av 11 kap. 6 § RF enligt prop. 2009/10:80 och 4 § lagen [1994:260] om offentlig anställning). I propositionen *Rekrytering av domare* görs vissa uttalanden om grunderna för bedömning av sökande till domaranställning (prop. 2007/08:113 s. 32–35).

Överklagande

10 § Nämndens förslag i ärenden om utnämning får inte överklagas.

I paragrafen föreskrivs att nämndens förslag i ärenden om utnämning inte får överklagas. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Regeringens handläggning

11 § Regeringen är inte bunden av nämndens förslag. Innan regeringen utnämner någon som inte har föreslagits av nämnden, ska nämnden få tillfälle att yttra sig över honom eller henne.

I paragrafen behandlas regeringens handläggning. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

I paragrafen föreskrivs att regeringen inte är bunden av nämndens förslag. Innan regeringen utnämner någon som inte har föreslagits av nämnden, ska nämnden ges tillfälle att yttra sig över honom eller henne. Detta gäller både om personen i fråga ansökt om anställningen eller lämnat en intresseanmälan men inte förts upp på förslag av nämnden och om denne inte ansökt eller lämnat intresseanmälan till nämnden.

9.2 Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken

3 kap.

3 § Högsta domstolen ska som första domstol ta upp mål om ansvar eller enskilt anspråk på grund av brott som i utövningen av *anställningen* eller uppdraget begåtts av statsråd, justitieråd, någon av riksdagens ombudsmän, justitiekanslern, riksåklagaren, domare eller generaladvokat i Europeiska gemenskapernas domstol, domare i förstainstansrätten vid denna domstol eller den som utövar något av dessa ämbeten eller av hovrättsdomare eller revisionssekreterare.

Högsta domstolen ska vidare som första domstol pröva om justitieråd i *Högsta förvaltningsdomstolen* ska skiljas eller avstängas från sin *anställning* eller vara skyldig att genomgå läkarundersökning. Högsta domstolen är i övrigt första domstol i mål beträffande vilka detta föreskrivs i lag.

Paragrafen anger Högsta domstolens behörighet som första domstol. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

I *andra stycket* görs en ändring som innebär att Högsta domstolen i fortsättningen endast beträffande justitieråd i Högsta förvaltningsdomstolen ska vara första domstol i frågor om dels skiljande eller avstängning från anställning, dels skyldighet att genomgå läkarundersökning. Ändringen är en följd av den föreslagna ändringen i regeringsformen att Högsta förvaltningsdomstolen i fortsättningen ska pröva ovanstående frågor såvitt avser justitieråd i Högsta domstolen (föreslagen lydelse av 11 kap. 8 § RF enligt prop. 2009/10:80). Vidare görs en ändring med anledning av att Regeringsrätten byter namn till Högsta förvaltningsdomstolen.

Övriga ändringar är endast språkliga.

4 § I Högsta domstolen ska det finnas fjorton justitieråd eller det högre antal som behövs. Justitieråden ska vara lagfarna. De får inte inneha eller utöva något annat ämbete.

Ett av justitieråden ska vara domstolens ordförande.

Högsta domstolen får vara indelad i avdelningar. Om Högsta domstolen är indelad i avdelningar, är Högsta domstolens ordförande även ordförande på en avdelning. *Ett av de övriga justitieråden är ordförande på annan avdelning.*

När ett justitieråd på grund av sjukdom eller därmed jämförlig omständighet inte kan tjänstgöra i Högsta domstolen, får den som har avgått med ålderspension från sin *anställning* som justitieråd förordnas att tillfälligt tjänstgöra som ersättare. Det som i lag eller annan författning föreskrivs om justitieråd ska även tillämpas på ersättare.

Paragrafen behandlar Högsta domstolens inre organisation. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

I *andra och tredje styckena* görs ändringar som innebär att regeringen inte längre förordnar det justitieråd som ska vara ordförande i domstolen eller, om domstolen är indelad i avdelningar, det eller de justitieråd som ska vara ordförande på annan avdelning än den på vilken ordföranden i domstolen är ordförande. Som följer av 1 § i den föreslagna lagen om utnämning av ordinarie domare ska ordförande och avdelningsordförande i Högsta domstolen utnämnas som ordinarie domare. De ska således anställas med fullmakt.

Övriga ändringar är endast språkliga.

4 kap.

2 § *I lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av sådana domare som avses i 1 kap. 2 §, 2 kap. 3 § och 3 kap. 4 §.*

Paragrafen behandlar utnämning av de domare som anges i rättegångsbalken. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

Ändringen innebär att den bestämmelse tas bort som föreskriver att regeringen utnämner dels lagman, chefsrådman och rådman i tingsrätt, dels president, lagman, råd tillika vice ordförande på avdelning och övriga råd i hovrätt, dels justitieråd i Högsta domstolen. I stället införs en bestämmelse som upplyser om att det i lagen om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av dels ovan nämnda domare, dels ordförande och avdelningsordförande i Högsta domstolen (jfr 3 kap. 4 § andra och tredje styckena RB).

20 kap.

10 § Bestämmelserna i 8 och 9 §§ om rätt för målsäganden att väcka åtal eller överta väckt åtal gäller inte i fråga om brott som i utövningen av *anställningen* eller uppdraget har begåtts av

1. statsråd,
2. justitieråd,
3. någon av riksdagens ombudsmän eller den som har tjänstgjort i hans *eller hennes* ställe,
4. någon annan befattningshavare, mot vilken enligt riksdagsordningen eller annan författning endast något av riksdagens utskott eller annat riksdagsorgan är behörigt att besluta om åtal för sådant brott,
5. justitiekanslern eller den som har tjänstgjort i hans *eller hennes* ställe, eller

6. domare eller generaladvokat i Europeiska gemenskapernas domstol eller domare i förstainstansrätten vid denna domstol.

Paragrafen behandlar undantag från målsägandens rätt att väcka åtal eller överta väckt åtal. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

I punkten 2 görs en ändring till följd av att regeringsråd i fortsättningen ska benämnas justitieråd.

I övrigt görs vissa språkliga ändringar.

9.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

6 § *I lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av ordförande i Marknadsdomstolen. Vice ordförande, övriga ledamöter och ersättare förordnas av regeringen för viss tid.*

Paragrafen behandlar hur ordförande, vice ordförande samt övriga ledamöter och ersättare i Marknadsdomstolen utses. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

I paragrafen tas den bestämmelse bort som föreskriver att regeringen utser ordförande i domstolen. I paragrafen tas i stället in en upplysning om att det i lagen om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av ordförande i Marknadsdomstolen.

9.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

2 § *Högsta förvaltningsdomstolen prövar*

1. överklagande av kammarrätts beslut enligt förvaltningsprocesslagen (1971:291),

2. överklagande av annat beslut i förvaltningsärende som enligt lag eller enligt instruktion för kammarrätterna görs hos domstolen.

Högsta förvaltningsdomstolen prövar ansökningar om resning och återställande av försutten tid i andra fall än som anges i 8 §. I 14 kap. 9 § tredje stycket utlänningslagen (2005:716) finns vidare bestämmelser om att Högsta förvaltningsdomstolen i vissa fall prövar om beslut om förvar eller uppsikt ska bestå.

Högsta förvaltningsdomstolen prövar som första domstol om justitieråd i Högsta domstolen ska skiljas eller avstängas från sin anställning eller vara skyldig att genomgå läkarundersökning.

Paragrafen behandlar Högsta förvaltningsdomstolens behörighet. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

I första och andra styckena görs ändringar till följd av att Regeringsrätten byter namn till Högsta förvaltningsdomstolen.

Sedan den 1 januari 2010 följer av 14 kap. 9 § tredje stycket utlänningslagen (2005:716) att Regeringsrätten i vissa fall prövar beslut om förvar eller uppsikt (prop. 2009/10:31). Med anledning därav görs motsvarande ändring i andra stycket.

I ett nytt tredje stycke föreskrivs att Högsta förvaltningsdomstolen som första domstol ska pröva om justitieråd i Högsta domstolen ska skiljas

eller avstängas från sin anställning eller vara skyldig att genomgå läkarundersökning. Bestämmelsen motsvarar innehållet i 3 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken och är en följd av förslaget till ändring i regeringsformen som innebär att Högsta förvaltningsdomstolen i fortsättningen ska pröva ovanstående frågor såvitt avser justitieråd i Högsta domstolen (föreslagen lydelse av 11 kap. 8 § RF enligt prop. 2009/10:80).

3 § Högsta förvaltningsdomstolen består av fjorton *justitieråd* eller det högre antal som behövs. Minst två tredjedelar av antalet *justitieråd* ska vara lagfarna. *Justitieråden* får inte inneha eller utöva något annat ämbete.

Ett av justitieråden ska vara domstolens ordförande.

När ett *justitieråd* på grund av sjukdom eller därmed jämförlig omständighet inte kan tjänstgöra i *Högsta förvaltningsdomstolen*, får den som avgått med ålderspension från sin *anställning* som *justitieråd* förordnas att tillfälligt tjänstgöra som ersättare. Vad som i lag eller annan författning föreskrivs om *justitieråd* ska även tillämpas på ersättare.

Om *justitieråds* tjänstgöring i Lagrådet är särskilt föreskrivet.

Paragrafen behandlar Högsta förvaltningsdomstolens inre organisation. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

I *första och andra styckena* görs ändringar till följd av dels att Regeringsrätten byter namn till Högsta förvaltningsdomstolen, dels att benämningen regeringsråd ersätts med *justitieråd*. I *andra stycket* görs en ändring som innebär att den bestämmelse tas bort som föreskriver att regeringen ska förordna ett av regeringsråden att vara ordförande i domstolen (jfr 3 kap. 4 § andra stycket RB). I en ny paragraf, 28 a §, tas i stället in en upplysning om att det i lagen om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av bl.a. domare som avses i denna paragraf.

I *tredje stycket* görs ändringar till följd av dels att Regeringsrätten byter namn till Högsta förvaltningsdomstolen, dels att benämningen regeringsråd ersätts med *justitieråd*.

I *fjärde stycket* görs en ändring till följd av att benämningen regeringsråd ersätts med *justitieråd*.

I övrigt görs endast språkliga ändringar.

4 § Högsta förvaltningsdomstolen får vara indelad i avdelningar. Om *Högsta förvaltningsdomstolen* är indelad i avdelningar, är *Högsta förvaltningsdomstolens* ordförande även ordförande på en avdelning. *Ett av de övriga justitieråden är ordförande på annan avdelning.*

Paragrafen behandlar Högsta förvaltningsdomstolens indelning i avdelningar. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

I paragrafen tas den bestämmelse bort som föreskriver att regeringen får förordna ett av regeringsråden att vara ordförande på annan avdelning (jfr 3 kap. 4 § tredje stycket RB). I en ny paragraf, 28 a §, tas i stället in en upplysning om att det i lagen om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av bl.a. domare som avses i denna paragraf. Vidare görs ändringar till följd av dels att Regeringsrätten byter namn till Högsta förvaltningsdomstolen, dels att benämningen regeringsråd ersätts med *justitieråd*.

5 § Om det vid överläggning till dom eller beslut framkommer att den mening som råder i rätten avviker från en rättsgrundsats eller lagtolkning, som förut varit antagen av *Högsta förvaltningsdomstolen*, får rätten besluta att målet eller, om det är lämpligt, en viss fråga i målet ska avgöras av *Högsta förvaltningsdomstolen* i dess helhet. Ett sådant beslut får också meddelas om det i annat fall är av särskild betydelse för rättstillämpningen att målet eller en viss fråga avgörs av *Högsta förvaltningsdomstolen* i dess helhet.

Om det i olika domar eller beslut av *Högsta förvaltningsdomstolen* har kommit till uttryck mot varandra stridande åsikter i fråga om en viss rättsgrundsats eller lagtolkning, gäller första stycket första meningen endast om rätten finner att den rådande meningen avviker från den dom eller det beslut som meddelades senast.

När ett mål eller en fråga avgörs av *Högsta förvaltningsdomstolen* i dess helhet ska alla *justitieråd* som inte har förhinder delta i avgörandet.

Paragrafen behandlar pleniavgöranden i domstolen. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

I paragrafen görs ändringar till följd av dels att Regeringsrätten byter namn till *Högsta förvaltningsdomstolen*, dels att benämningen regeringsråd ersätts med *justitieråd*.

10 § I varje kammarrätt ska det finnas en kammarrättspresident, en eller flera kammarrättslagmän samt kammarrättsråd av vilka en eller flera ska vara vice ordförande. De ska vara lagfarna.

Paragrafen behandlar vilka domare som ska finnas i kammarrätt. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Andra stycket, som innehåller en bestämmelse som föreskriver att regeringen utnämner president, lagman och råd i kammarrätt, tas bort. I en ny paragraf, 28 a §, tas in en upplysning om att det i lagen om utnämning av domare finns bestämmelser om utnämning av dessa domare.

Övriga ändringar är endast språkliga.

15 § I förvaltningsrätt ska det finnas lagman. Som en del i en administrativ samverkan får en förvaltningsrätt och en tingsrätt på samma ort ha gemensam lagman.

Om regeringen inte bestämmer något annat ska det i en förvaltningsrätt även finnas en eller flera rådmän. I de förvaltningsrätter som regeringen bestämmer ska det också finnas en eller flera chefsrådmän.

Lagman, chefsrådmän och rådmän ska vara lagfarna.

Paragrafen behandlar vilka domare som ska finnas i förvaltningsrätt. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

I *tredje stycket* görs en ändring som innebär att den bestämmelse tas bort som föreskriver att regeringen utnämner lagman, chefsrådmän och rådmän i förvaltningsrätt. I en ny paragraf, 28 a §, tas in en upplysning om att det i lagen om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av dessa domare.

28 a § I lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av sådana domare som avses i 3, 4, 10 och 15 §§.

Paragrafen, som är ny, innehåller en upplysning om att det i lagen om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av domare i Högsta förvaltningsdomstolen (3 och 4 §§), kammarrätt (10 §) och förvaltningsrätt (15 §). Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Ikraftträdande och överklagandebestämmelse

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.
2. Vid tillämpning av 3 § ska med justitieråd som avgått med ålderspension jämnställas regeringsråd som avgått med ålderspension.

I *punkten 1* föreskrivs att lagen ska träda i kraft den 1 januari 2011. Övervägandena finns i avsnitt 7.

I *punkten 2* föreskrivs att med justitieråd som avgått med ålderspension ska, vid tillämpningen av 3 §, jämnställas regeringsråd som avgått med ålderspension. Det innebär att även den som avgått med ålderspension som regeringsråd får förordnas att tillfälligt tjänstgöra som justitieråd i Högsta förvaltningsdomstolen. Övervägandena finns i avsnitt 7.

9.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder

3 § *Hyresråd är ordförande i arrendenämnd. Ett av hyresråden i arrendenämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö ska vara chef för nämnden. I annan arrendenämnd är lagmannen i tingsrätten på samma ort som arrendenämnden chef för nämnden.*

Regeringen utnämner hyresråd tillika chef för arrendenämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö samt övriga hyresråd. Vid utnämning av dessa ska lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare tillämpas. För varje arrendenämnd förordnar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer lämpligt antal andra ledamöter.

Innan annan ledamot än ordförande förordnas, ska sådan riksorganisation av jordägare eller arrendatorer som med hänsyn till medlemsantal, verksamhet och övriga omständigheter kan anses väl företråda den intressegrupp som det är fråga om ges tillfälle att avge förslag.

Till tjänstgöring i nämnden ska, med iakttagande av vad som sägs i 2 § första stycket, de ledamöter kallas som med hänsyn till ärendets beskaffenhet och övriga förhållanden bedöms lämpligast.

Paragrafen behandlar bl.a. förfarandet vid utnämning av hyresråd tillika chef för arrendenämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö samt vid utnämning av övriga hyresråd. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

I *första stycket* föreskrivs att hyresråd är ordförande i arrendenämnd. Vidare föreskrivs dels att ett av hyresråden i arrendenämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö ska vara chef för nämnden, dels att det i övriga arrendenämnder är lagmannen i tingsrätten på samma ort som arrendenämnden som är chef för nämnden. Motsvarande bestämmelser finns för närvarande i förordningen (1980:1030) med hyresnämndsinstruktion.

I *andra stycket* föreskrivs att regeringen utnämner hyresråd tillika chef för arrendenämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö samt

övriga hyresråd. Motsvarande bestämmelse finns för närvarande i förordningen (1980:1030) med hyresnämndsinstruktion. Vidare föreskrivs att lagen om utnämning av ordinarie domare ska tillämpas vid utnämning av ovan nämnda chefer och övriga hyresråd. I stycket kvarstår, med vissa språkliga ändringar, en bestämmelse som föreskriver att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för varje arrendenämnd förordnar lämpligt antal andra ledamöter.

Övriga ändringar är endast språkliga eller redaktionella.

6 § *Hyresråd är ordförande i hyresnämnd. Ett av hyresråden i hyresnämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö ska vara chef för nämnden. I annan hyresnämnd är lagmannen i tingsrätten på samma ort som hyresnämnden chef för nämnden.*

Regeringen utnämner hyresråd tillika chef för hyresnämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö samt övriga hyresråd. Vid utnämning av dessa ska lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare tillämpas. För varje hyresnämnd förordnar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer lämpligt antal andra ledamöter.

Innan annan ledamot än ordförande förordnas, ska sådan riksorganisation av fastighetsägare, hyresgäster, bostadsrättshavare eller näringsidkare som med hänsyn till medlemsantal, verksamhet och övriga omständigheter kan anses väl företräda den intressegrupp som det är fråga om ges tillfälle att avge förslag.

Till tjänstgöring i nämnden ska, med iakttagande av vad som sägs i 5 § första stycket, de ledamöter kallas som med hänsyn till ärendets beskaffenhet och övriga förhållanden bedöms lämpligast.

Paragrafen behandlar bl.a. förfarandet vid utnämning av hyresråd tillika chef för hyresnämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö samt vid utnämning av övriga hyresråd. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

I *första stycket* föreskrivs att hyresråd är ordförande i hyresnämnd. Vidare föreskrivs dels att ett av hyresråden i hyresnämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö ska vara chef för nämnden, dels att det i övriga hyresnämnder är lagmannen i tingsrätten på samma ort som hyresnämnden som är chef för nämnden. Motsvarande bestämmelser finns för närvarande i förordningen (1980:1030) med hyresnämndsinstruktion.

I *andra stycket* föreskrivs att regeringen utnämner hyresråd tillika chef för hyresnämnden i Stockholm, Göteborg respektive Malmö samt övriga hyresråd. Motsvarande bestämmelse finns för närvarande i förordningen (1980:1030) med hyresnämndsinstruktion. Vidare föreskrivs att lagen om utnämning av ordinarie domare ska tillämpas vid utnämning av ovan nämnda chefer och övriga hyresråd. I stycket kvarstår, med vissa språkliga ändringar, en bestämmelse som föreskriver att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för varje hyresnämnd förordnar lämpligt antal andra ledamöter.

Övriga ändringar är endast språkliga eller redaktionella.

9.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister

3 kap.

1 § Arbetsdomstolen består av högst fyra ordförande, högst fyra vice ordförande samt sju ton andra ledamöter. *En av ordförandena ska vara chef för domstolen.*

Ledamot ska vara svensk medborgare och får inte vara underårig eller i konkursstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken. Innan *en* ledamot *börjar tjänstgöra* i Arbetsdomstolen, ska han eller hon ha avlagt domared.

För annan ledamot än ordförande ska det finnas högst tre ersättare. Det som sägs i denna lag om ledamot gäller även ersättare, om inte annat särskilt anges.

I lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av ordförande tillika chef och övriga ordförande i domstolen. Övriga ledamöter och ersättare förordnas av regeringen för tre år.

Paragrafen behandlar ledamöter i Arbetsdomstolen. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

I *första stycket* tas in en bestämmelse som föreskriver att en av ordförandena ska vara chef för domstolen. En motsvarande bestämmelse finns för närvarande i förordningen (1988:1137) med instruktion för Arbetsdomstolen.

I *fjärde stycket* görs en ändring som innebär att den bestämmelse tas bort som föreskriver att regeringen utnämner ordförande i domstolen. I stället tas in en upplysning om att det i lagen om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av ordförande tillika chef och övriga ordförande i domstolen.

Övriga ändringar är endast språkliga.

9.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1977:729) om Patentbesvärsrätten

2 § I *Patentbesvärsrätten* finns patenträttsråd. De ska vara tekniskt kunniga eller lagfarna. *Ett av de lagfarna patenträttsråden ska vara domstolens ordförande.*

I lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av patenträttsråd tillika ordförande och övriga patenträttsråd i Patentbesvärsrätten.

Paragrafen behandlar patenträttsråd i Patentbesvärsrätten. Övervägandena finns i 6.3.

Bestämmelsen i den nuvarande lydelsen av andra stycket, som innebär att en av de lagfarna patenträttsråden ska vara domstolens ordförande, tas in i *första stycket*.

I *andra stycket* tas in en upplysning om att det i lagen om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av patenträttsråd tillika ordförande och övriga patenträttsråd i domstolen.

17 § I fråga om överklagande av ett slutligt beslut av Patentbesvärsrätten finns bestämmelser i patentlagen (1967:837), mönsterskyddslagen (1970:485), varumärkeslagen (1960:644), namnlagen (1982:670), lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden samt i växtförädlarrättslagen (1997:306).

Ett beslut av Patentbesvärsrätten, som inte är slutligt, får överklagas endast i samband med överklagande av beslut i själva målet. Ett beslut får dock överklagas särskilt när rätten har

1. ogillat invändning om jäv mot ledamot av rätten eller invändning om att hinder föreligger för talans prövning,
2. avvisat ombud eller biträde,
3. utdömt vite eller straff för underlåtenhet att iakta föreläggande eller ålagt vittne eller sakkunnig att ersätta kostnad som vållats genom försummelse eller tredska,
4. förordnat angående ersättning för någons medverkan i målet,
5. utlåtits sig i annat fall än som avses i 4 i fråga som gäller rättshjälp.

Sådant särskilt överklagande som avses i andra stycket får göras av den som beslutet angår, om det har gått honom *eller henne* emot. Beslutet överklagas till *Högsta förvaltningsdomstolen*. Därvid tillämpas bestämmelserna i 6 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291) och i 35–37 §§ samma lag om överklagande av kammarrättens beslut. Patentbesvärsrättens beslut *ska* innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning i *Högsta förvaltningsdomstolen* och om de grunder på vilka ett sådant tillstånd meddelas.

Paragrafen behandlar överklagande av beslut av Patentbesvärsrätten. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

I *tredje stycket* görs en ändring till följd av att Regeringsrätten byter namn till Högsta förvaltningsdomstolen. I stycket görs också vissa språkliga ändringar.

9.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:261) om fullmaktsanställning

3 § En ordinarie domare *ska* anställas med fullmakt. I 1 § lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare anges vilka domaranställningar som är ordinarie.

Regeringen bestämmer vilka arbetstagare i övrigt som *ska* anställas med fullmakt.

Paragrafen anger vilka arbetstagare som ska anställas med fullmakt. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

I *första stycket* tas in en upplysning om att det i 1 § lagen om utnämning av ordinarie domare anges vilka domaranställningar som är ordinarie.

15 § Statens ansvarsnämnd beslutar i frågor om avskedande, avstängning och läkarundersökning när det gäller ordinarie domare samt andra arbetstagare som regeringen bestämmer.

Första stycket gäller inte justitiekanslern *och* justitieråd.

Paragrafen behandlar behörigheten för Statens ansvarsnämnd. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

I *andra stycket* görs en ändring som föranleds av att regeringsråd i fortsättningen ska benämnas justitieråd.

17 § Mål om tillämpningen av denna lag *ska* handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Föreskrifter om handläggningen av mål om avskedande, avstängning eller läkarundersökning av justitieråd finns i regeringsformen.

Paragrafen behandlar rättegångsregler i mål enligt denna lag. Övervägandena finns i 6.8.

I *andra stycket* görs en ändring som föranleds av att regeringsråd i fortsättningen ska benämnas justitieråd.

I övrigt görs endast en språklig ändring.

9.9 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken

20 kap.

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utser ordförande, *anställer vikarie för miljöråd* samt förordnar sakkunniga ledamöter i miljödomstol. *I lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av miljöråd.*

Paragrafen behandlar utseende av ordförande, utnämning eller anställning av miljöråd samt förordnande av sakkunniga ledamöter i miljödomstol. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

I paragrafen tas in en upplysning om att det i lagen om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av miljöråd. Vidare förtydligas att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer anställer vikarie för miljöråd.

11 § För fullgörande av Svea hovrätts uppgifter som Miljööverdomstol *ska* det, förutom lagfarna domare, finnas miljöråd. Dessa *ska* ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av miljöfrågor. *I lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av miljöråd.* Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *anställer vikarie för miljöråd.*

Miljööverdomstolen är domför med fyra ledamöter, av vilka minst tre *ska* vara lagfarna. Om en av de lagfarna ledamöterna får förhinder sedan huvudförhandling har påbörjats är rätten ändå domför. Fler än fem ledamöter får inte delta.

Vid behandlingen av frågor om prövningstillstånd *ska* Miljööverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. Ett miljöråd får dock ingå i rätten i stället för en av de lagfarna ledamöterna.

Paragrafen anger vilka ledamöter som ska finnas i Miljööverdomstolen samt vilka domförhetsreglerna som gäller i den domstolen. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

I *första stycket* tas in en upplysning om att det i lagen om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av miljöråd. Vidare förtydligas att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer anställer vikarie för miljöråd.

Övriga ändringar är endast språkliga.

9.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (2009:966) om Försvarsunderrättsedomstol

2 § Försvarsunderrättsedomstolen består av en ordförande, en eller högst två vice ordförande samt minst två och högst sex särskilda ledamöter.

Ledamöterna ska vara svenska medborgare och får inte vara underåriga eller i konkurstillstånd eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken. Innan en ledamot börjar tjänstgöra i domstolen, ska han eller hon ha avlagt domared.

I lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av ordförande i domstolen. Vice ordförande och särskilda ledamöter förordnas av regeringen för fyra år.

Paragrafen behandlar sammansättningen i Försvarsunderrättsedomstolen. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

I *tredje stycket* tas in en upplysning om att det i lagen om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av ordförande i domstolen.

9.11 Övriga förslag till lagändringar

Övriga förslag till lagändringar innebär dels att ordet ”Regeringsrätten” i olika former byts ut mot ”Högsta förvaltningsdomstolen” i motsvarande form, dels att benämningen regeringsråd ersätts med justitieråd. I övrigt görs endast språkliga eller redaktionella ändringar i dessa lagar. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

Till ändringen i lagen (2003:333) om Lagrådet föreslås övergångsbestämmelser som innebär att med pensionerat justitieråd, vid tillämpningen av vissa bestämmelser, ska jämföras pensionerat regeringsråd (jfr kommentaren till förslaget om ändring i lagen [1971:289] om allmänna förvaltningsdomstolar). Övervägandena finns i avsnitt 7.

Sammanfattningen av betänkandet En reformerad grundlag (SOU 2008:125) såvitt avser domstolsfrågor

Domstolsfrågor

Domstolarna är genom sina rättskipande uppgifter viktiga organ i vårt samhälle. Domstolarnas roll innefattar betydligt mer än att lösa tvister och pröva brottmål. Domstolarna ska värna rättsstaten och den enskilde medborgarens rättigheter bl.a. genom uppgiften att se till att de i demokratisk ordning beslutade författningarna tillämpas på ett korrekt sätt. Domstolarna har också rättsskapande uppgifter exempelvis genom de högsta domstolarnas roll som prejudikatinstanser. Sveriges medlemskap i EU och de förpliktelser som följer av bl.a. Europakonventionen har ytterligare tydliggjort domstolarnas roll i samhället och deras betydelse som en garanti för medborgarnas rättigheter.

Vi föreslår att en bestämmelse införs som innebär att varje domstol själv bestämmer hur dömmande uppgifter ska fördelas inom domstolen. Vidare avskaffas rätten för JO och JK att närvara vid domstolars och förvaltningsmyndigheters överläggningar.

Även frågor rörande utnämningen av ordinarie domare och domares rättsliga ställning i olika avseenden har betydelse för domstolarnas och domarnas oberoende. Vi anser att förfarandet vid utnämningen av ordinarie domare ska vara utformat på ett sådant sätt att domstolarnas och domarnas självständiga ställning inte kan ifrågasättas. Utnämningsoverförandet måste också säkerställa en bred rekrytering av hög kvalitet.

Vi föreslår därför att det i regeringsformen slås fast att grunderna för utnämningsoverförandet när det gäller ordinarie domare ska regleras i lag. Vi föreslår också en lag om utnämning av ordinarie domare. Enligt den ordning som vi föreslår ska regeringen även fortsättningsvis utnämna ordinarie domare men dagens kallelseförfarande för högre domartjänster avskaffas. Det innebär att alla domarbefattningar ska ledigförklaras. Ärenden om utnämning av ordinarie domare ska beredas i en förslagsnämnd som ska bestå av sex domare, en advokat och två representanter för allmänheten.

Reglerna om åtal mot justitieråd för brott i utövningen av tjänsten bör också ändras. Sådana åtal ska enligt vårt förslag prövas av Regeringsrätten i stället för som i dag av Högsta domstolen. På detta sätt undviker man att någon av de högsta domstolarna prövar mål som rör någon av den egna domstolens ledamöter. Samma ordning ska gälla även bl.a. frågan om ett justitieråd ska skiljas från sin anställning. Vi föreslår också vissa förändringar när det gäller förfarandet vid prövningen av avskedande och disciplinansvar för andra ordinarie domare.

Lagförslagen i betänkandet En reformerad grundlag (SOU 2008:125) såvitt avser utnämning av domare

Förslag till lag om utnämning av ordinarie domare

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpning

1 § Denna lag avser utnämningen av

1. justitieråd och regeringsråd,
2. president och lagman i hovrätt och kammarrätt,
3. hovrättsråd och kammarrättsråd,
4. lagman, chefsrådmän och rådmän vid tingsrätt och länsrätt,
5. fastighetsråd och miljöråd,
6. ordförande i arrendenämnden och hyresnämnden i Stockholm, Göteborg och Malmö,
7. ordförande i Marknadsdomstolen,
8. ordförande i Arbetsdomstolen, och
9. ordförande i Patentbesvärslagen.

Domare som avses i första stycket ska vara ordinarie domare.

Förslagsnämnden för tillsättning av ordinarie domare

2 § Tillsättningsärendena ska beredas i en förslagsnämnd som består av ett justitieråd, ett regeringsråd, en ordinarie domare vid en hovrätt, en ordinarie domare vid en kammarrätt, en ordinarie domare vid en tingsrätt, en ordinarie domare vid en länsrätt, en advokat samt två representanter för allmänheten.

För varje ledamot ska det finnas en personlig ersättare. Ledamöter och ersättare förordnas för en tid av högst fyra år. Allmänhetens representanter och ersättare för dessa väljs av riksdagen. Övriga ledamöter och ersättare för dessa förordnas av regeringen på förslag av

1. Högsta domstolen respektive Regeringsrätten när det gäller ledamöter från dessa domstolar,
 2. hovrättspresidenterna när det gäller ledamoten från en hovrätt,
 3. kammarrättspresidenterna när det gäller ledamoten från en kammarrätt,
 4. lagmännen för de tre största tingsrätterna när det gäller ledamoten från en tingsrätt,
 5. lagmännen för de tre största länsrätterna när det gäller ledamoten från en länsrätt, och
 6. Sveriges advokatsamfund när det gäller ledamoten som är advokat.
- Nämnden utser inom sig en ordförande och en vice ordförande.

3 § Nämnden är beslutför när minst fem av ledamöterna, bland dem ordföranden eller vice ordföranden, är närvarande. Vid omröstning gäller 18 § förvaltningslagen (1986:223).

4 § Hos förslagsnämnden ska det finnas ett kansli. I kansliet ska ordinarie eller f.d. ordinarie domare ingå.

Kansliet ska efter nämndens anvisningar bereda tillsättningsärendena samt bedriva ett aktivt och långsiktigt arbete för att tillgodose behovet av domare.

Ärendenas beredning och avgörande

5 § En domarbefattning som ska tillsättas ska först förklaras ledig av förslagsnämnden.

6 § En ledigförklarad befattning ska av intresserade kandidater kunna sökas genom att en ansökan ges in till förslagsnämnden.

Utöver möjligheten att ansöka om en ledigförklarad befattning ska det finnas möjlighet att anmäla ett generellt intresse för de befattningar som anges i 1 §.

Nämnden kan efter samtycke föra upp en kandidat på listan över intresseanmälningar.

7 § Förslagsnämnden ska lämna förslag till regeringen i ärenden om utnämning. Om möjligt ska ett förslag uppta minst tre personer. Förslaget ska vara motiverat. Om nämnden föreslår färre än tre personer ska detta motiveras särskilt.

Nämnden ska inför förslaget beakta alla ansökningar och intresseanmälningar som kommit in eller gjorts inom den ansökningstid som gäller för den aktuella befattningen.

8 § Om ett ärende är så brådskande att nämnden inte hinner sammanträda för att behandla det, får ärendet avgöras genom meddelanden mellan ordföranden och minst så många ledamöter som behövs för beslutförhet. Ett sådant beslut ska anmälas vid nästa sammanträde med nämnden.

Även i andra fall får ärenden avgöras genom meddelanden mellan ledamöterna, om samtliga ledamöter deltar i avgörandet och är ense om utgången.

9 § Ordföranden eller kansliet får begära in förklaringar, upplysningar eller yttranden i ärenden hos nämnden. Ordföranden eller kansliet får också pröva frågor om att lämna ut allmänna handlingar.

10 § För varje beslut ska det finnas en handling som visar dagen för beslutet och beslutets innehåll samt vem som har fattat beslutet, vem som har varit föredragande och vem som har varit med om den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet.

11 § Nämndens förslag i ärenden om utnämning får inte överklagas.

12 § I en arbetsordning eller i ett särskilt beslut får förslagsnämnden meddela de bestämmelser som behövs om nämndens organisation och formerna för nämndens verksamhet i övrigt.

Regeringens beslut

13 § Regeringen är inte bunden av förslagsnämndens förslag. Innan regeringen utnämner någon som inte har föreslagits av förslagsnämnden, ska nämnden beredas tillfälle att yttra sig.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.
 2. Ledamöter och ersättare ska förordnas så snart som möjligt efter utfärdandet av denna lag. I stället för vad som sägs i 2 § ska vid detta tillfälle tre ledamöter väljas för fyra år, tre ledamöter för tre år och tre ledamöter för två år.

Härigenom föreskrivs att 3 och 19 §§ lagen (1994:261) om fullmaktsanställning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

En ordinarie domare *skall* anställas med fullmakt. *Regeringen bestämmer* vilka domaranställningar som *skall vara* ordinarie.

Regeringen bestämmer vilka arbetstagare i övrigt som *skall* anställas med fullmakt.

En ordinarie domare *ska* anställas med fullmakt. *I 1 § lagen (0000:000) om utnämning av ordinarie domare anges* vilka domaranställningar som *är* ordinarie.

Regeringen bestämmer vilka arbetstagare i övrigt som *ska* anställas med fullmakt.

19 §

När Högsta domstolen i enlighet med regeringsformen eller någon annan lag prövar frågor om skiljande från anställningen, avstängning eller läkarundersökning, *skall* handläggningen ske på det sätt som föreskrivs för tvistemål. Vid omröstning *skall* föreskrifterna i 29 kap. rättegångsbalken tillämpas.

När Högsta domstolen *eller Regeringsrätten* i enlighet med regeringsformen eller någon annan lag prövar frågor om skiljande från anställningen, avstängning eller läkarundersökning, *ska* handläggningen ske på det sätt som föreskrivs för tvistemål. Vid omröstning *ska* föreskrifterna i 29 kap. rättegångsbalken tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

Förteckning över remissinstanser som yttrat sig över betänkandet En reformerad grundlag (SOU 2008:125)

Remissyttranden över betänkandet har avgetts av följande instanser. Riksdagens ombudsmän, Riksrevisionen, Svenska institutet för europapolitiska studier, Högsta domstolens ledamöter, Svea hovrätt, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Malmö tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Umeå tingsrätt, Regeringsrättens ledamöter, Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Göteborg, Justitiekanslern, Domstolsverket, Domarnämnden, Åklagarmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen, Valmyndigheten, Migrationsverket, Datainspektionen, Försvarmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Barnombudsmannen, Skatteverket, Statskontoret, Statens ansvarsnämnd, Länsstyrelsen i Stockholms län, Högskoleverket, Vetenskapsrådet, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet, Sametinget, Naturvårdsverket, Lantmäteriet, Vägverket, Transportstyrelsen, Diskrimineringsombudsmannen, Arbetsdomstolen, Uppsala kommun, Växjö kommun, Östersunds kommun, Luleå kommun, Skåne läns landsting, Norrbottens läns landsting, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges advokatsamfund, Svenskt Näringsliv, Lantbrukarnas Riksförbund, Tjänstemännens Centralorganisation, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Landsorganisationen i Sverige, Svenska Journalistförbundet, Svenska Tidningsutgivareföreningen, Internationella Juristkommissionen, svenska avdelningen, RFSL – Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter, Svenska FN-förbundet, Sveriges domareförbund och Ägarfrämjandet.

SACO har överlämnat yttrande från Jusek.

Yttranden har också inkommit från Svenska Samernas Riksförbund, Sverigefinländarnas delegation, Skogsstyrelsen, Sveriges Aktiesparares Riksförbund, Fastighetsägarna Sverige, Folkpartiet liberalerna i Kalmar län, Medborgarrättsrörelsen, STAREV, Åre kommun, Republikanska föreningen, Centrum mot rasism, Samrådet, Svenska sektionen av Amnesty International, Arbetsgivarverket, Fackförbundet ST, Folkkampanjen för sjukvården och Humanisterna samt från ett antal privatpersoner.

Följande instanser har inbjudits att yttra sig men avstått. Mariestads kommun, Rädda Barnen, Studieförbundet Näringsliv och Samhälle, Allmänhetens pressombudsman och Centrum för rättvisa.